

MTA Főtitkára

B E S Z Á M O L Ó
az MTA 2005. évi költségvetésének végrehajtásáról

Budapest, 2006. május

Tartalomjegyzék

I. Az Akadémia rendelkezésére álló források	4
1. Költségvetési támogatás	4
2. Intézményi saját bevételek	5
2.1. Kutatóintézetek forrásstruktúrája	7
2.2. A Támogatott Kutatóhelyek forrásstruktúrája	8
3. Beruházási források	8
II. Az Akadémia működési költségvetésének végrehajtása	10
1. A költségvetési támogatás felhasználása	10
2. Intézményi gazdálkodás elemzése	10
2.1. Intézményi gazdálkodás összefoglaló adatai	10
2.2. Kutatóintézeti gazdálkodás	16
2.3. Támogatott kutatóhelyek gazdálkodása	24
2.4. A Könyvtár gazdálkodásának jellemzői	26
2.5. Kutatást kiegészítő tevékenység	29
2.6. Területi akadémiai bizottságok titkárságai gazdálkodásának jellemzői	33
2.7. Igazgatási ágazat gazdálkodásának jellemzői	35
2.8. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia gazdálkodásának jellemzői	36
2.9. Jóléti intézmények gazdálkodása	37
2.10. OTKA Iroda gazdálkodásának jellemzői	38
3. Fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználása	40
III. Felhalmozási kiadások	43
1. Beruházási források felhasználásának alakulása	43
2. Felújítások alakulása	44
IV. Az Akadémia előirányzat-maradványának alakulása	44
1. Az intézmények előirányzat-maradványának alakulása	44
2. Fejezeti maradvány alakulása	44
V. Az akadémiai intézmények vállalkozási tevékenységének alakulása	45
VI. Az Akadémia részvétele vállalkozásokban	45
VII. Az Akadémia vagyoni helyzetének alakulása	48
1. Akadémiai törzsvagyon	48
2. Rábízott vagyon	49

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. § (1) bekezdés f. pontja alapján az Akadémia éves költségvetése végrehajtásáról készült beszámoló elfogadása a Közgyűlés hatáskörébe tartozik.

Az Akadémia 2005. évi költségvetésének végrehajtását összefoglalóan a következőkkel lehet jellemezni:

1. A beszámolási időszakban az akadémiai intézményeknek a gazdálkodását több központi (kormányzati) intézkedés nehezítette:

- Zárolási intézkedések (intézményi előirányzatoknál 1%, fejezeti kezelésű előirányzatoknál 10%);
- Az illetmény-fejlesztésekhez a szükséges támogatási forrás nem állt rendelkezésre teljes mértékben;
- Az Országgyűlés által elrendelt maradványtartalékolási kötelezettség az év végén rendkívüli intézkedésekre kényszerítette mind az intézmények, mind az Akadémia vezetését.

A maradványtartalékolás során a Kormány által előírt kötelezettség 6,5 milliárd Ft volt, melyből 3,7 milliárd Ft pályázati bevételt az NKTH-val kötött megállapodás alapján a támogatás visszatartásból fel lehetett szabadítani. Így lehetővé vált, hogy az intézmények a legfontosabb kifizetési kötelezettségeiket rendezni tudták. Biztosítani lehetett az illetmények és a különböző adók átutalását, valamint a szerződéses kötelezettségek teljesítése is megtörténhetett.

Az Akadémia Titkársága az év végén közel 500 millió Ft átcsoportosítását hajtotta végre annak érdekében, hogy az intézmények zavartalan működésével ne keletkezzenek zavarok.

Ez a maradványtartalékolás sajnálatos módon 2006. évtől folytatódni fog!

2. Az intézményi bevételek volumene 2005. évben 18.232,7 millió Ft volt, mely 12,9%-kal volt magasabb, mint az előző évben.

Ezen belül a külföldi bevételek megközelítik a 3 milliárd forintot. Az EU-tól közvetlenül átvett pénzeszközök közel egy milliárd Ft-ot tettek ki.

3. A fejlesztési források hiánya miatt a korábbi években javuló tendenciát mutató gépműszer korszerűségi mutató csökkenése ebben az évben is folytatódott. A használhatósági szint 31,3%-ról 30,6%-ra csökkent.
Ennek a csökkenésnek a várható következménye lehet, hogy a kutatóintézetek korszerűműszer-igényes kutatási pályázatokon nem tudnak résztvenni.
4. Változatlanul gondot jelentett a pályázatok utófinanszírozása valamint döntően a külföldi pályázatok szerződés kötéseinél és az ehhez kapcsolódó előlegek kifizetési határideje.
Ez a kutatóintézetek likviditási helyzetét tovább rontotta.
5. Az év közben végrehajtásra került 3%-os illetményemelés 2005. évi kifizetéshez a költségvetés nem biztosított bázis szinten támogatást, így az intézmények, ha el akarták kerülni a létszámcsökkentéseket, akkor ezt a központi illetményfejlesztést egyszeri jelleggel biztosították a közalkalmazottak részére.
Az Akadémia felügyelete alá tartozó köztestületi költségvetési szerveknél a 2002. szeptember átlag 50%-os illetményemelés óta nem került sor éves rendszerességgel illetményemelésre, így a kötelező átsorolásokat is az intézmények saját bevételei terhére kellett rendezni, mely további bizonytalanságot jelent a jövőre nézve.

Az Akadémia 2005. évi költségvetés végrehajtásának összefoglalása

I. Az Akadémia rendelkezésére álló források

1. Költségvetési támogatás

Az Akadémia a felügyelete alá tartozó köztestületi költségvetési szervek (kutatóintézetek, egyéb intézmények), támogatott kutatóhelyek részére és a központilag kezelt feladatokra 2005. évben az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetésben 37.451,7 millió Ft-tal számolhatott, melyből az OTKA Programok támogatása 6.500,0 millió Ft, a központi beruházások támogatása 275,0 millió Ft volt.

A jóváhagyott költségvetés ellenére 1%-os elvonás is nehezítette az Akadémia gazdálkodását, melynek eredményeként a támogatásból év közben 963,5 millió Ft zárolásra került.

A működési és felújítási célt szolgáló támogatásból már a tervezés szintjén 28.156,8 millió Ft (a teljes keret 75,2%-a) az intézmények részére lebontásra került, míg a fennmaradó 24,8% a központilag kezelt feladatok (ide értve az OTKA Programokat is) megvalósításának pénzügyi forrását jelentette.

A beszámolási időszakban a jóváhagyott költségvetési támogatás egyrészt a Kormány által elrendelt intézkedések, másrészt jogszabályi változásokkal összefüggésben 33.233,9 millió Ft-ra módosult.

A támogatás csökkenése 11,3%-os volt.

Az Akadémia felügyelete alá tartozó köztestületi költségvetési szervei és feladatai költségvetési támogatásának alakulását, illetve a megszerzett saját bevételeit, valamint a ténylegesen rendelkezésre álló átlagléttszámot az **1. számú melléklet** tartalmazza.

2. Intézményi saját bevételek

A köztestületi költségvetési szervezeteknek 2005. évben is jelentős volumenű saját bevétellel kellett hozzájárulniuk szakmai feladataik teljesítéséhez. Az intézményi saját bevételek 2005. évben 18.232,7 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 12,9%-kal magasabb, mint az előző időszak teljesítménye, melyet döntően a pályázati pénzek, és vállalkozási bevételek növekedése indokolt. A szolgáltatási bevételek, kamat és felhalmozási bevételek volumen növekedésénél visszaesés volt. A bevételek jogcímenkénti összetételét és az ezekhez kapcsolódó mutatószámokat a **2. számú melléklet** részletezi. Ebből megállapítható, hogy az intézményi bevételeknek a felét (50,4%-át) a pályázati források alkotják, melynek volumene 8,6%-kal növekedett, az összes bevételen belüli részaránya viszont 3,8%-kal csökkent.

A pályázati pénzek körébe tartozó bevételeket alapvetően két nagy területre lehet besorolni, melyek a következők:

- = különböző központi programokból átvett – nem támogatási forrást érintő – pénzeszközök (pl. Nemzeti Kutatási Alapprogram, OTKA, egyéb más fejezeti programok). Ezek 2005. évben 6.539,1 millió Ft-ot tettek ki, mely az előző évhez viszonyítva 6,5%-kal növekedett.

= a külföldről kapott megbízások összege 2005. évben 2.183,6 millió Ft-ot tett ki. Ez az összeg 5,9%-kal alacsonyabb, mint az előző évi teljesítés összege.

A külföldről átvett pénzeszközökből 951,7 millió Ft az Európai Unió pályázatokból, 1.231,9 millió Ft nemzetközi szervezetektől és külföldi magánszervezetektől származik.

- A szolgáltatási bevételeknél a beszámolási időszakban kismértékű (7,7%-os) csökkenés következett be. A csökkenés az áru- és készletértékesítésnél, valamint a bérleti díjaknál történt.

Ezek a bevételek az intézmények alaptevékenységével összefüggő tevékenységből és nem központi programokból származnak, valamint ebben a körben kerülnek kimutatásra az intézmények által végzett kiegészítő tevékenységek (pl. bérbeadás) és továbbszámlázott szolgáltatások bevételei is.

- A vállalkozási tevékenységből származó bevételek volumene 2005. évben 9,7%-kal növekedett és az összes intézményi bevételen belüli részaránya az előző évvel azonos mértékű maradt.

Ezek a bevételek – hasonlóan az előző évekhez – az intézményhálózat kis részét érintették. Ez a tendencia jelzi, hogy az intézmények fenntartásait alapvetően az alaptevékenység keretei között lehet csak megoldani.

- A devizaszámlák kamatbevételeinek volumene ebben az időszakban 9,2%-kal csökkent, az összbevételen belüli részaránya mindössze 0,1%-os volt, mely az előző évhez viszonyítva alig változott. Az intézmények a devizaszámláikon meglévő pénzeszközöket kénytelenek voltak 2005. évben felhasználni, így a lekötésből származó kamatbevétel is csökkent.

- Az előző évi tartalékok igénybevétele (pénzforgalom nélküli bevételek) 49,6%-kal növekedett az előző évi teljesítéshez viszonyítva.

A tartalékok igénybevétele az áthúzódó feladatokkal, illetve az Országgyűlés által előírt év végi maradvány (előző évi szint azonosságának) megteremtésével volt összefüggésben.

Össességében a saját bevételek jelentős részt képviselnek az intézmények gazdálkodásában, mivel a jelenlegi intézményi szervezetek fenntartása, a feladatellátások a csökkenő központi támogatások mellett kizárólag saját bevételből finanszírozhatók.

A bevételek alakulásánál igen kedvező tendenciaként értelmezhető a külföldi megbízásokból származó bevételek volumenének folyamatos növekedése. Ez az akadémiai kutatóintézetek nemzetközi elismertségét jelenti, azonban változatlanul felveti azt a gondot, hogy ezeknek a forrásoknak a terhére – a rendkívül szigorú elszámolási szabályok miatt – intézményi üzemeltetési kiadások csak korlátozott mértékben számolhatók el és az általános utófinanszírozás miatt az intézetek évközi likviditási gondjai egyre gyakoribbá válnak, melyet az Akadémia saját hatáskörében már nagyon nehezen tud megoldani, rendezni.

2.1. Kutatóintézetek forrásstruktúrája

Az intézményi bevételek legnagyobb részét a kutatóintézetek saját forrásai teszik ki.

A kutatóintézetek 2005. évi forrásai (beleértve a költségvetési támogatást is) 9,3%-kal haladták meg a 2004. évi teljesítést.

Az egyes bevételi jogcímek változásait a következőkkel lehet jellemezni:

- A működési célú költségvetési támogatás 6,4%-kal növekedett.
- A nem közvetlen kutatási célú támogatások 90,6%-kal növekedtek a kutatóintézeti felújítások miatt.

A két támogatási jogcímen 2005. évben 17.922,5 millió Ft került elszámolásra, ez a 2004. évhez viszonyítva (16.537,9 millió Ft) 8,4%-os növekedést jelent.

- Az OTKA Programokból a kutatóintézeteknek átadott megbízások bevétele az előző időszakhoz viszonyítva 3,3%-kal csökkentek.

A kutatóintézetek az OTKA bevételek 97,9%-át havi finanszírozással, költségvetési támogatásként kapták.

- A kutatóintézetek gazdálkodásában a Nemzeti Kutatási Alapprogram támogatása az előző évhez hasonlóan 2005. évben is jelentős (2.385,1 millió Ft) összegű volt, ami az előző évhez viszonyítva 10,1%-os növekedést jelentett.

- Az Innovációs Alapon keresztül biztosított pályázati pénzek összege 925,0 millió Ft-ot tett ki, az előző évi teljesítéshez képest minimális csökkenést jelentett.
- A külföldről kutatásra átvett pénzeszközöknél is növekedés következett be, ez a forrás már az elmúlt évben is jelentős nagyságrendet képviselt a kutatóintézeteknél 2.567,2 millió Ft bevételt jelentett. A forrásnak a jelentőségét az is bizonyítja, hogy a teljes forrásstruktúrán belüli részaránya meghaladja mind az OTKA Programokét, mind a Nemzeti Kutatási Alapprogramokét. A külföldi forrásokon belül 1.508,8 millió Ft Európai Unió pályázatokból származik.
- A kutatóintézeti források rendkívül heterogén jellegét bizonyítja, hogy ebben az évben jelentős mértékű volt az egyéb forrásokból kutatásra átvett pénzeszközök volumene.
- A vállalati forrásokból kutatásra adott megbízások volumene az előző évihez képest közel azonos szinten maradt 1.953,8 millió Ft bevételt sikerült realizálni. Ennek döntő többsége négy kutatóintézeteknél keletkezett.

Összességében, tehát megállapítható, hogy a kutatóintézetek forrásstruktúrájában a meghatározó részt változatlanul a kutatási feladatok forrásai és ezen belül a különböző központi programok, valamint a külföldi pénzek jelentik.

2.2. A Támogatott Kutatóhelyek forrásstruktúrája

A támogatott kutatóhelyek 2005. évben 641,2 millió Ft kutatási célú saját bevételt értek el, mely összeg 2,4%-kal magasabb volt, mint az előző évben. A bevételek 72,1%-a az előző évi maradványok igénybevételével függ össze, de ebben az évben is jelentős az egyes kutatóhelyek által elnyert pályázati bevételek, részaránya (OTKA, Nemzeti Kutatási Alapprogramok).

3. Beruházási források

A Magyar Tudományos Akadémia 2005. évi beruházási céljaira a következő keretek állnak rendelkezésre:

- Az állami költségvetésről szóló törvényben kormányzati beruházás címén jóváhagyott	275,0 millió Ft
- 10%-os elvonás	- 27,5 millió Ft
- Előző évi maradvány	49,9 millió Ft

Összesen: 297,4 millió Ft

A 200 millió Ft felosztása az alábbi módon történt meg a tudományterületek között:

Élettudományok	30 %	60.350 E Ft
Matematikai és természettudományok	57 %	115.000 E Ft
Társadalomtudományok	13 %	24.650 E Ft
Összesen:		200.000 E Ft

A tárgyévi keret fennmaradó 47,5 millió Ft-os része nem kutatóintézeti, egyéb célú beszerzésekre került kiadásra.

A 2004. évi maradványok (49,9 millió Ft) azoknál az intézményeknél kerültek felhasználásra, ahol erre a keretre már 2004. évben kötelezettséget vállaltak.

II. Az Akadémia működési költségvetésének végrehajtása

1. A költségvetési támogatás felhasználása

A beszámolási időszakban az Akadémia részére - OTKA Programok és Iroda nélkül - biztosított működési és felújítási célú költségvetési támogatás felhasználásának alakulását a következő mutatószámokkal lehet jellemezni:

Felhasználás iránya	2004.év %	2005.év %
Közvetlen akadémiai kutatási célokra	68,6	68,4
Országos kutatás- és tudós támogatásra	20,6	21,1
Infrastrukturális célokra	4,1	2,0
Igazgatási, kutatás-szervezési, területi akadémiai bizottságok, jóléti és egyéb feladatokra	6,7	8,1
Kötelezettségvállalásokkal terhelt fejezeti maradvány	-	0,4
Összesen	100,0	100,0

2. Intézményi gazdálkodás elemzése

Ebben a fejezetben az Akadémia felügyelete alá tartozó intézmények gazdálkodására ható tényezőket és a 2005. évi gazdálkodással kapcsolatos összefoglaló mutatókat ismertetjük.

2.1. Intézményi gazdálkodás összefoglaló adatai

Az intézményi gazdálkodást először a bevételeket és kiadásokat leginkább meghatározó folyamatokon keresztül mutatjuk be, majd az egyes feladat, illetve intézménycsoportok gazdasági helyzetének alakulásáról számolunk be.

Bevételek alakulása

Az akadémiai intézmények – **2. számú melléklet** szerinti – saját bevételei 12,9%-kal növekedtek, ez döntően az Innovációs Alapból és a Nemzeti Kutatási Alapprogramból pénzeszközátadásként biztosított többlet bevételeknek volt köszönhető. A bevételek növekedése 2.076,2 millió Ft volt, mely összegből 1.562,1 millió Ft volt az előző évi maradványok felhasználásának következménye.

Az intézményi költségvetési támogatás – felújítással és központi beruházással együttes – részaránya az összbevételen belül 64,6%-os volt.

Kiadások alakulása

Az intézmények tényleges kiadásai 46.908,1 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 7,9%-kal magasabb, mint az előző évben volt. Az intézmények legjellemzőbb - összehasonlítható - kiadási jogcímei a következők voltak:

Kiadási jogcímek	2004.	2005.	A 2005. év adata a 2004. évhez viszonyítva (%)
	év		
Személyi juttatások	21.628,7	23.365,0	108,0
Munkáltatót terhelő járulékok	5.931,1	6.355,0	107,1
Dologi kiadások	11.621,5	11.354,6	97,7

A személyi juttatásoknál tapasztalható növekedés KJT 2005. szeptember 1-jei változása miatt következett be.

A személyi juttatáshoz kapcsolódó, a munkáltatót terhelő járulékok 2005. évben nem változtak.

A dologi kiadások 2,3%-kal csökkentek az előző évhez hasonlítva.

Az Akadémia és intézményei 2005. évben is különböző adók, járulékok és befizetési kötelezettségek formájában jelentős összeget fizettek vissza a központi költségvetésbe. Ennek összege 16,3 milliárd Ft, mely az összes kiadás 34,7%-át, az összes támogatás 49,0%-át teszi ki.

Nemzetközi kapcsolatok

A 2005. évi feladatok teljesítése a következők szerint valósult meg:

Jelenleg az MTA-nak 79 kétoldalú tudományos együttműködési megállapodása van.

Ennek keretében az Iroda biztosította:

- 708 fő csere-egyezményes kiutazását (9.250 nap) és 744 fő fogadását (8.143 vendégnap),
- 547 fő (2.027 nap) devizás kiutazását,
- 228 fő (1.280 nap) egyéb kiutazását,

- biztosította továbbá az MTA tudományos osztályai és kutatóhelyei külön meghívott (122 fő, 670 vendégnap) és egyéb beutazó vendégek (34 fő, 248 vendégnap) fogadási feltételeit,
- folyamatosan végezte a nem kormányzati tudományos szervezetek tagdíj átutalását, illetve nyilvántartását (89 szervezet tagdíj átutalása, 254 szervezet nyilvántartása)
- részt vett az MTA hazai nemzetközi tudományos rendezvényeinek szervezésében, az ehhez nyújtott akadémiai pénzügyi támogatások allokálásában (142 rendezvény 7,35 millió Ft).

Az előző évhez viszonyítva az összes kiutazások vonatkozásában a vendégnapok száma 13,7%-kal nőtt, az összes beutazások, vendégek fogadása tekintetében a vendégnapok száma 7,5%-kal nőtt.

Összefoglalva: nemzetközi kapcsolatokra és a Nemzetközi Együttműködési Iroda működtetésére 2005. évben 700,8 millió Ft-ot fordítottak, melyet 663,5 millió Ft működtetési célú és 2,0 millió Ft központi beruházási célú támogatás és 36,2 millió Ft saját bevétel finanszírozott.

A 2005. évi gazdálkodásból 0,9 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó feladatok finanszírozásához szükséges.

Hagyományos köztisztviselői feladatok

Jogcím	2004. év	2005. év
	millió Ft-ban	
Akadémikusi tiszteletdíjak, özvegyi ellátás	1.640,3	1.792,0
Külső tagok akadémikusi tiszteletdíja		17,8
Céljutalmak (elnöki, főtitkári, pályadíjak)	20,2	29,7
Kegyeleti kiadások, tudóssegély	7,3	8,2
Közgyűlésekkel kapcsolatos kiadások	5,8	5,9
Pedagógus kutatók díjazása	1,4	1,2
Akadémiai aranyérem, tudós kiküldetés	3,6	3,6
Megbízási díjak szakmai feladatok ellátásáért	1,7	2,6
Akadémikus tisztségviselők tiszteletdíja	13,5	15,0
Megbízásokkal, különböző juttatásokkal		
Kapcsolatos, munkaadókat terhelő járulékok	180,8	195,3
Összesen	1.874,6	2.071,3

A felsorolt állandó feladatok, illetve az Akadémiai hagyományos köztestületi feladatainak kiadásai 9,5%-kal növekedtek, mely elsősorban a tiszteletdíjak, illetve azok egészségügyi hozzájárulás járulékainak növekedéséből következett be.

Eseti, rendkívüli köztestületi feladatok voltak még 2005. évben:

- Magyar Tudomány és Akadémiai Értesítő előfizetési díjára	3,3 millió Ft
- Reprezentációra (Közgyűlésre)	5,6 millió Ft
- Megbízási díjakra	0,2 millió Ft
- Egyéb pénzeszköz átadások (pl. Akadémiai Klub, Könyvkiadás, Területi Bizottságok támogatása stb.)	7,2 millió Ft
- Egyéb dologi kiadások (Bethlen Gábor kiállítás, útiköltség, kiadványok, folyóiratok, posta, ÁFA stb.)	21,2 millió Ft
- Elnöki jutalom	10,3 millió Ft
- a fenti feladatok személyi juttatásokkal kapcsolatos munkaadókat terhelő járulékok	3,3 millió Ft
- A köztestületi keret költségvetéséből átcsoportosításra került:	4,2 millió Ft

Doktori Tanács Titkársága

A Doktori Tanács Titkársága feladatai közé tartozik az Akadémia Doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázatok elbírálása, gondozása az 1994. évi XL. törvény, valamint az MTA Doktori Szabályzata alapján. A doktori címmel rendelkezőknek tiszteletdíj folyósítása a többször módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet alapján történik.

A Vezetői Kollégium 1997. november 12-ei döntése alapján ellátja a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj ügyintézésével és a Kuratóriumok működésével kapcsolatos titkársági feladatokat.

Így feladata a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj kifizetése a 316/2001. (XII. 28.) Korm. rendelettel módosított 156/1997. (IX. 19.) Kormányrendelet és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján.

Az MTA Doktori Tanács Titkársága 2005. évi gazdálkodásában az alábbi jogcímenek történtek kifizetések:

- az Akadémia Doktora cím, a Tudomány kandidátusa fokozat után járó tiszteletdíj, illetve illetmény kiegészítés folyósítása,
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj folyósítása,
- megbízási díj kifizetések a szakértőknek, bírálóknak, bíráló bizottság tagjainak,
- a bírálóbizottság tagjainak útiköltség és napidíj kifizetés,
- Doktori Tanács működéséhez szükséges irodaszerek, nyomtatványok, stb.
- üzemeltetéshez szükséges villamos- és hőenergia, posta és egyéb szolgáltatások kiadásai.

Doktori tiszteletdíjak

A doktori tiszteletdíjakat a 142/1998. (VIII. 25.) Korm. rendelettel módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet alapján kell folyósítani.

A tiszteletdíj mértéke az alábbiak szerint alakult:

Munkaviszonnal rendelkező doktorok, valamint 1995. január 1. után nyugdíjba vonuló doktorok esetén	101.100,- Ft/fő/hó
1994. december 31-én már nyugdíjas doktorok esetén	97.100,- Ft/fő/hó
2004. december 31-én záró létszám:	2.415 fő
2005. december 31-én záró létszám:	2.512 fő

2005. év folyamán 41 fő tiszteletdíj folyósítása szűnt meg halálozás miatt. Az "MTA Doktora" cím 132 főnek lett odaítélve. Tiszteletdíj folyósítás 6 fő esetén szünetelt felfüggesztés miatt.

A doktori címet elnyertek száma az elmúlt években folyamatosan emelkedett. A doktori címhez kapcsolódó tiszteletdíjak finanszírozása a következő években gondot jelenthet.

Az Akadémia doktori tisztelet díjakra, járulékokkal együtt 2005. évben 4,0 milliárt Ft kiadást teljesített

Kandidátusi illetménykiegészítés

A tudomány kandidátusa részére az 55/1995. (V. 17.) számú Kormány rendelet értelmében a fokozat megszerzését követő hónap első napjától öt éven keresztül havi 3.000,- Ft illetménykiegészítés jár.

2004. december 31-én záró létszám	108 fő
2005. december 31-én záró létszám	46 fő

Az év folyamán 1 fő kandidátusi fokozat odaítélésére került sor, 63 fő illetménykiegészítés folyósítása befejeződött az öt éves időszak letelte miatt.

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

Az ösztöndíj a 156/1997. (IX. 19.) Kormány rendelet és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján kerül kifizetésre.

Mértéke 2005. évben havi 113.200,- Ft/fő/hó.

2004. december 31-i záró létszám	493 fő
2005. december 31-i záró létszám	514 fő

Az ösztöndíj határozott időre 1, 2 vagy 3 évre nyerhető el. A meghatározott időszak letelte, valamint egyéb kilépés miatt 173 fő ösztöndíj folyósítása szűnt meg.

2005. szeptember 1-jétől 194 fő ösztöndíjas került felvételre.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj esetén a Szabályzat értelmében a pályázat elbírálásakor a felkért szakértőket szakértői díj illeti meg. Itt kell elszámolni a kuratóriumi tagok tiszteletdíját is. A fenti kiadások minden évben folyamatosan jelentkeznek.

A Doktori Tanács Titkársága az előzőekben felsorolt feladatokkal összefüggésben (ide értve a Bolyai ösztöndíjakat is) 4.345,7 millió Ft kiadást teljesített, melyhez 4.130,7 millióFt támogatás és 276,5 millió Ft saját bevétel kapcsolódott. A saját bevételből 254,7 millió Ft volt az előző évben képződött maradvány.

A gazdálkodás során keletkezett maradvány 61,5 millió Ft, mely az áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

2.2. Kutatóintézeti gazdálkodás

Az Akadémia gazdálkodásában a legnagyobb részt képviselik a kutatóintézetek. A kutatóintézeteket tevékenységük jellege alapján az Akadémiai törvény szabályozásával összhangban három nagy területre tagoljuk:

- Matematikai és természettudományi terület,
- Élettudományi terület,
- Társadalomtudományi terület.

A szakmai tevékenységi kör különbözőségétől függetlenül az intézeteket a gazdasági élet hatásai azonos módon és mértékben érintik, így általános gazdasági helyzetüket együttesen mutatjuk be.

2.2.1. Szervezeti változások

- A Magyar Tudományos Akadémia 2004. májusi közgyűlésének döntése alapján 2005. január 1-jétől a Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet, a Geokémiai Kutatóintézet és a Földrajztudományi Kutatóintézet társult viszonyban áll. Ez a viszony lehetővé teszi, hogy a három intézet az együttműködésből származó előnyöket kihasználja, ugyanakkor szakmailag önálló maradjon.
- **A Kémiai Kutatóközpontnál** a Farmakobiokémiai Osztály állományában új laboratórium került kialakításra 2005. január 1-jétől, Gyógyszer-kölcsönhatások Laboratóriuma néven. A laboratórium beindítását egy elnyert EU6 pályázat segítette.
- **A Balatoni Limnológiai Kutatóintézetben** a Hidrobiológiai Osztály kettévált és helyette létrejött a Hidrobotanikai és a Hidrozoológiai Osztály.

- **A Mezőgazdasági Kutatóintézetben** létrehozásra került a Genomikai Osztály, ahol növénynemesítési módszerek fejlesztéséhez szükséges genomikai kutatásokkal és új genomikai termékek létrehozásával foglalkoznak.
- **A Politikai Tudományok Intézeténél** a kutatói értekezlet ajánlásai alapján új szervezeti egységként felállították a Pályázati Irodát.
További szervezeti változásként az Igazgató Tanács ajánlására két új kutatási központ jött létre:
  - = Politikatudományi Diskurzuskutató Központ 2005. január 1-től;
  - = Politikai Kommunikációs Kutatási Központ 2005. november 1-től.

2.2.2. Gazdálkodási szabályok változása

- Szeptemberben megemelkedett a természetbeni juttatások adója, majd novemberben visszaállt a korábbi szintre.
- A Magyar Államkincstár a szolgáltatási körébe tartozó szervezetek számára kötelezően igénybe veendő szolgáltatást teljesít, de 2005. január 1-jétől a kincstári szolgáltatások meghatározott köre után a költségvetési szerveknek fizetniük kell.
- A kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány terhére újabb kötelezettség kizárólag a pénzügyminiszter engedélyével vállalható.
- A bevételek meghatározott köre utáni befizetési kötelezettség 5%-ról 15%-ra emelkedett, de ezt a kutatóintézeteknek nem kell befizetniük abban az esetben, ha ezt az összeget felújításra fordítják.
- A költségvetési törvény alapján a Kormány felhatalmazást kapott az államháztartás egyensúlyi kockázatainak mérséklésére az intézményi támogatási előirányzatok 1%-ának zárolására.

- Az Országgyűlés elrendelte, hogy 2005. évben a központi költségvetési szerveknél a 2004. évvel azonos összegű előirányzat-maradvány képződését kell elérni.

2.2.3. Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

A kutatóintézetek a beszámolási időszakban szerzett pozitív, illetve negatív tapasztalataikat az éves beszámoló szöveges indoklásában megfogalmazták.

Pozitív tapasztalatok

- Az Európai Unió csatlakozással már megszorítások nélkül lehet pályázni a keretprogramok pályázataira. A csatlakozás a tudományos élet és a kutatás-fejlesztés számára olyan lehetőségeket hordoz, amelyek régebben elérhetetlenek voltak.
- Az MTA-PM-NKTH megállapodás eredményeképpen a költségvetési támogatás maradványtartalékolás miatti zárolása részben vagy teljes egészében (összesen 3,7 milliárd Ft összegben) feloldásra került bizonyos – NKTH-szerződéssel rendelkező – kutatóintézeteknél.
- A műszerpályázatok utófinanszírozása miatti nagy segítséget jelentett az Akadémia által biztosított forgóalap feltöltés.
- 2005-ben mind a kutatói, mind a nem kutatói illetmények két alkalommal emelkedtek, azonban ezeknek csak egy részét finanszírozta költségvetési támogatás, a többit saját bevételből kellett előteremtteni.

Negatív tapasztalatok, hatások

- A központi beruházási és felújítási feladatokra a Akadémia nem vagy csak szerény mértékű központi támogatást biztosított. A kutatások beruházás-igényesek, csak korszerű műszerekkel tudnak az intézetek piacképesen pályázni. Az eszközállomány nagyon elhasználódott, melynek az üzemben tartása jelentős összegű többletkiadást okoz.
- Az államháztartási egyensúlyt biztosító tartalékképzés miatt kormányhatározat alapján a költségvetési támogatás 1%-os zárolására került sor.
- A költségvetési törvény előírta a kötelező maradványtartálékolást. Hiába volt ismert a vonatkozó jogszabály a problémát az okozta, hogy a maradvány nagy része pályázati maradvány, 2005. évi előleg volt, amelynek felhasználását szerződéses kötelezettség tartalmazta, és amely kötelezettségvállalással terhelt volt. A vonatkozó jogszabályok szerint a maradványt következő év június 30-ig el kell költeni, különben szabad maradványnak minősül. Ez utóbbi előírás a valóságtól eltér. A felhasználás ugyanis a pályázat megvalósításának egész időtartama alatt szükséges. A fejezeti kezelésű előirányzatoknál 10%-os mértékű volt a zárolás, ezt az OTKA minden szerződésénél érvényesítette, így az intézeteket további támogatáscsökkentés terhelte.
A Kormány ezen intézkedése bizonytalanságba sodorta az intézetek működését, gátolta feladataik ellátását, köztartozásaik és szállítói tartozásaik átütemezésére kényszerítette az intézeteket. A likviditási problémákat több intézet csak támogatás előrehozatallal, a kutatási feladatok időbeli átütemezésével tudta megoldani.
Az intézetek napról napra gazdálkodtak, a kiadásokat visszafogták, a pillanatnyilag szabad pénzeszközöket átcsoportosították. Legfontosabbnak tartották a bérek kifizetését, illetve a kutatás tárgyi feltételeinek biztosítását. A lehető legtakarékosabb és szigorúan ellenőrzött gazdálkodásra tértek át. A

rendkívüli gazdálkodási helyzetről a közalkalmazottakat folyamatosan tájékoztatták, és kérték a megértésüket.

A kialakult helyzet az egész költségvetési szférával kapcsolatos beszállítók bizalmát rendítette meg, melynek feloldása még hosszú időt fog igénybe venni.

A maradványtartalékolási kötelezettség alá eső 2004. évi maradvány része volt az NKFP-től kapott támogatás, mely pályázati pénz és elszámolásra került 2005. év folyamán, így más forrás kellett a tartalékolás végrehajtásához.

A maradványtartalékolás miatt a fenntartási költségek csökkentése érdekében előfordult olyan eset is, hogy az intézmény augusztusban 3 hétig tartó kényszerszabadságra kényszerült. (Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet)

- Visszatérő gond az OTKA pályázatok támogatásának késői indulása, illetve havi finanszírozása, mely likviditási problémákat okoz. A folyamatos feladatellátás folyamatos finanszírozást igényelne, a támogatás ehhez képest több mint egy negyedéve késik. Az ezt megelőző időszak kiadásait az intézeteknek kell kigazdálkodni.
- Vannak műszerpályázatok, melyekhez magas saját forrás-igénye miatt egyes akadémiai kutatóintézetek csatlakozása még akadémiai támogatással is megoldhatatlan feladat.
- A teljesített pályázatok elbírálása és a pénzügyi teljesítés elhúzódik, rendszertelensége likviditási zavart okoz. További negatív hatásként említhető a pályázatok elszámolásai során kialakult szakmai és pénzügyi ellenőrzést követő bizonytalan időszak. A pályázati rendszerben az intézeteknek külön pályázatkezelő előadót kell alkalmazni, akinek feladata a pályázatok nyilvántartása, elszámolása. Az NKFP-pályázatokkal kapcsolatos probléma, hogy a finanszírozás nem a szerződés szerint történik, a pályázati adminisztráció igen bonyolult. A részfeladatok elszámolásának elfogadása hosszú időt vesz igénybe, az elfogadásig támogatás nem érkezik, nem is igényelhető.

- Az Európai Unió pályázatokat elnyerni nem könnyű, mind a pályázás, mind az elszámolás rendkívül bürokratikus. Az Európai Unió programok általános jellemzője, hogy a támogatásokat 18 hónapos bontásban adják, amely időtartam nem egyezik meg a költségvetési évvel, és így a maradványtartalékolás alá esik az EU projekt összege is. (Ez 2006. évtől változik.)

- Az Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetben az üvegházak állapota a korábbi időszakhoz képest még kritikusabbá vált. Az üvegházak állandó párás klímája a parapetasztalok vasszerkezete nagymértékben károsította. Az asztalok lábai több helyen korrodálódtak, a rajtuk lévő esetenként 2-300 kg-os terhet már nem viselik el. Több helyen alá kellett dúcolni, van olyan asztalrész, mely összeroskadt a teher alatt. Ugyanígy korrodáltak a szerkezeti elemek is az állandó párától, locsolástól. Téli időszakban a fűtési költséget is növeli a nagy hőveszteség. Sajnos a fűtési csövek is igen rossz állapotúak, mindennaposak a csővezetékek meghibásodásai a rozsdásodás miatt. A fűtési rendszer állandó utántöltése a kazánok meghibásodásához is vezethet. A „Süllyesztett üvegház” egy része lezárásra került, tetőszerkezete besüllyedt, ami állandó balesetveszélyt jelent.
Az életveszélyessé vált üvegházaknál felújítással vagy karbantartással már nem biztosítható az állagmegóvás, így a balesetmentes munkavégzés sem tartható fenn. Az ott tartózkodók állandó veszélynek vannak kitéve, szükséges lenne az azonnali intézkedés. A növényértékesítés teljesen megszűnt.

- Az Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetben a Botanikus Kert gyűjteménye lopás miatt ismét súlyos károkat szenvedett. Két alkalommal történt nagy mennyiségben lopás, ritkaságuk miatt a növényeknek csak az eszmei értékét lehet meghatározni.

- Az áfa-törvény 2004. évi változása a beszámolási időszakban jelentős bevételkiesést eredményezett.

- Illetmény-fejlesztési keret hiányában nehéz helyzetbe kerülhet az intézetek egy része, ha a kutatóik felkészültsége folyamatosan emelkedik, és újabb tudományos fokozatokat szereznek, így nem tudja végrehajtani a rendeletekben előírt kötelező átsorolásokat. A kötelező 4,5%-os illetmény-fejlesztéshez a költségvetés csak részben biztosította a forrást.
- Az Állatorvostudományi Kutatóintézet olyan folyóiratokat fizet elő, amelyek a egész országban csak ebben az intézetben találhatók meg és az állatorvosi kutatáshoz elengedhetetlenül szükségesek. Ez a feladat nagy anyagi terheket ró a gazdálkodásukra, de ameddig lehet, igyekeznek minden fontos folyóiratot előfizetni.
- Változatlanul problémát jelent a fiatal kutatói pályázatok befejeződése utáni tartós foglalkoztatáshoz szükséges pénzügyi feltételek biztosítása.

2.2.4. A kutatóintézetek által végzett tevékenység gazdasági jellemzői

A kutatóintézetek szakmai feladatai teljesítését a gazdálkodás szemszögéből a következőkkel lehet jellemezni:

- A kutatási és egyéb, az alaptevékenységi körbe tartozó feladatok teljesítéséhez 18.724,2 millió Ft működési célú támogatást vettek igénybe, és 536,1 millió Ft felhalmozási célú, valamint 193,3 millió Ft központi beruházási támogatást, melyet 13.158,1 millió Ft saját bevétellel egészítettek ki, 3.615,7 millió Ft az előző évek tartalékainak felhasználásából származott.
- A vállalkozási tevékenység szakfeladaton elszámolt és az alaptevékenységre történő visszaforgatás utáni bevétele 1.091,1 millió Ft volt, melyből 77,6 millió Ft a korábbi időszakban keletkezett tartalék felhasználásából eredt. A tárgyévi eredményből nem történt visszaforgatás. A realizált vállalkozási eredmény 315,8 millió Ft volt, melyből 222,1

millió Ft-ot 2006. évben az alaptevékenység ellátására kívánnak a kutatóintézetek fordítani.

- A teljesített kiadások 32.409,7 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg közel 7,0%-kal magasabb az előző évinél. A teljesített kiadások 57,8%-a személyi juttatási és járulék jogcímenen keletkezett.

Tudományterület	adatok E Ft-ban	
	Előirányzat-maradvány	Vállalkozási eredmény
Matematikai és természettudományi terület	1.716.114	365.209
Élettudományi terület	764.863	19.601
Társadalomtudományi terület	986.246	136
Kutatóintézetek együtt	3.467.223	384.946

A kiemelt adatok szerint a kutatóintézetekben 2005. évben keletkezett tartalékok együttes összege 3.852,2 millió Ft volt, mely 90,0%-a az alaptevékenységből keletkezett. Az alaptevékenységi maradvány döntően áthúzódó kutatási feladatokkal és az NKTH által év végén átutalt előlegekkel hozható összefüggésbe.

A vállalkozási eredmény 94,9%-a a matematikai és természettudományi kutatóintézeteknél, ezen belül az Atommagkutató Intézetnél, a Kémiai Kutatóközpontnál, és a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézetnél, keletkezett. Az összes eredmény 74,5%-a a SZTAKI-nál realizálódott.

Az előző évek vállalkozási eredményéből 34,3 millió Ft-ot az alaptevékenység érdekében 2005. évben felhasználtak, illetve 2006. évben 222,1 millió Ft-ot terveznek felhasználni.

A kutatóintézetek közül mindössze nyolc intézet végzett vállalkozási tevékenységet.

A gép-műszer állomány használhatósági fokának alakulása tudományterületenkénti megoszlásban:

Tudományterület	Használhatósági szint %	
	2004.	2005.
Matematikai és természettudományi terület	29,2	28,9
Élettudományi terület	34,8	35,1
Társadalomtudományi terület	32,2	26,7

A teljesen 0-ra leírt, de még használatban lévő állomány 2005. évben 8.490,0 millió Ft volt, mely a teljes állomány 40,7%-át tette, mely az előző időszakhoz viszonyítva közel 8,5%-kal magasabb, amely az eszköz állomány jelentős mértékű elavultságát jelzi.

2.3. Támogatott kutatóhelyek gazdálkodása

A jelen beszámolási év a támogatott kutatóhálózat 2003-2006. közötti harmadik ciklusának utolsó előtti évét foglalja magába. A kutatócsoportok számában nem történt változás, így 2005-ben változatlanul 171 kutatócsoport alkotta a támogatott kutatóhelyek hálózatát. A 171 kutatócsoportból 58 kutatócsoport a matematikai és természettudományok, 68 kutatócsoport az élettudományok területén, 45 kutatócsoport pedig a társadalomtudományok területén folytatott kutatómunkát.

A 2005. évi működés feltételeinek főbb vonásai

A kutatócsoporti hálózat 2005. évi működésére és működtetésére kapott költségvetési támogatás döntően személyi juttatásokra fordítódott és a dologi kiadások igen kis arányt képviseltek a költségvetésen belül.

Az év folyamán a pótelőirányzatok révén az éves költségvetési előirányzat jelentősen módosult. A kutatóhálózat működtetéséhez pozitívan járult hozzá az a tény, hogy a kutatócsoportok részesülhettek az Akadémia központi fejezeti kezelésű forrásaiból. Ennek folyamán a kutatócsoportok 22,2 millió Ft összegű támogatást használhattak nemzetközi kapcsolataik ápolására (konferenciákon, szimpóziumokon való részvétel révén és nemzetközileg elismert külföldi tudósok meghívásával), továbbá az AKT

Kuratóriuma által odaítélt 18 fiatal kutatói álláshely jelentősen hozzájárult a kutatói utánpótlás bővítéséhez.

A kutatócsoportok kutatási feltételeiknek bővítéséhez pályázatok elnyerésével jutottak pénzügyi támogatásokhoz. Ezek közül elsősorban az OTKA, NKTH, GVOP, illetve külföldi (EU és egyéb) pályázatokat lehet kiemelni. Ezen pályázatok közül számos 2005-ben lezárult, de lehetőség volt az év során kiírt újabb pályázatokon való részvételre, melyeken ugyancsak sikeresen és eredményesen szerepeltek a kutatócsoportok.

A kutatóhálózat általános működésének alakulása

Az év során a kutatóhálózat összetételében változás nem történt. A jelentkező változások az év folyamán elsősorban a kutatócsoport vezetők személyét illetően következtek be, a 70 éves életkorhatár betöltése miatt. Így 6 kutatócsoport esetében volt vezetőváltás. A vezetőváltások minden esetben zökkenőmentesek voltak és az új kutatócsoport vezetők szakmailag megfelelő garanciát jelentettek a csoport folyamatos működéséhez, illetve a kutatási téma eredményes műveléséhez.

A kutatóhálózaton belül foglalkoztatott kutatók között meghatározó arányt képviselnek a 35 év alatti életkorú kutatók. Ez jól jelzi, hogy a támogatott kutatóhálózat megfelel azon akadémiai elvárásnak, hogy járuljon hozzá a kutatói utánpótlás biztosításához.

Fontos tényként kell azt is megemlíteni, hogy a TKI keretében foglalkoztatott 400 főt meghaladó kutatói létszámon belül ennek több mint felét tudományos minősítéssel rendelkező kutatók alkotják.

Az Akadémia elvárásának megfelelően a kutatócsoportok végzett tevékenységükről minden évben írásos beszámolóban adnak számot. Ezek a beszámolók minden évben kötet formájában jelennek meg. A kutatócsoportok a 2005. évi kutatási tevékenységükről vonatkozó írásos beszámolójukat jelen beszámolás időpontjában nyújtják be és ezek feldolgozása jelenleg folyamatban van.

Az értékelés és a beszámoltatás új elemeként jelent meg a félidős értékelés 2005. áprilisában, melynek során a kutatócsoportok két évi (2003-2004. évi) szakmai és tudományos teljesítménye került felülvizsgálatra a tudományos osztályok által kijelölt bizottságok révén. A félidős felülvizsgálat eredményesen zárult, tekintettel arra, hogy a kutatócsoportok döntő többsége kiváló minősítést kapott a bizottságoktól.

A támogatott kutatóhálózat 2005. évi tevékenységéről összefoglalóan megállapítható, hogy a 171 kutatócsoportból álló támogatott kutatóhálózat a jelentkező nehézségek ellenére eredményesen tevékenykedik. Továbbra is jelentős szerepet tölt be a hazai tudományos életben és nem utolsósorban jól szolgálja az Akadémia és a felsőoktatás közötti kapcsolat és együttműködés szélesítését.

Az Iroda előzőekben felvázolt tevékenységéhez 2.327,9 millió Ft működési célú, 17,5 millió Ft felhalmozási célú támogatás és 1,6 millió Ft központi beruházási célú támogatás, valamint 794,3 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 462,6 millió Ft a korábbi időszakban képződött tartalékok igénybevételeiből adódott. A feladatok teljesítése érdekében 2.833,8 millió Ft kiadás merült fel. A 2005. évi gazdálkodásból 307,5 millió Ft maradvány keletkezett.

2.4. A Könyvtár gazdálkodásának jellemzői

A Könyvtár 2005. évi kiemelt jelentőségű szakmai feladatai a következők voltak:

- A Könyvtár saját forrásból oldotta meg a Kézirattárban őrzött **corvina**, a **Carbo-kódex digitalizálását**. A rendkívül értékes kötetet gróf Teleki József, az Akadémia első elnöke, a Könyvtár alapítója vásárolta meg és adományozta a Tudós Társaságnak.
- **állománygyarapodás**
A Könyvtár **teljes állománya** 2004. december 31-én **2.232.685** könyvtári egység. A Könyvtár **állománygyarapodása** összevetve a 2004-es év 13.970 egységével már csak 11.441 egység volt.

A Könyvtár költségvetési támogatásból 67.318, egyéb forrásból 19.967 E Ft-ot, összesen 87.285 E Ft-ot fordított állománygyarapításra.

Vétel, csere, ajándék és kötelezpéldány révén 2005-ben összesen 7.716 kötet könyv és 3.416 kötet folyóirat, 129 kézirat, 103 mikrofilm, 8 hangzó dokumentum, és 69 elektronikus dokumentum került állományba összesen 127.246 E Ft értékben (2004: 216.550 E Ft!).

- **nemzetközi kiadványcsere**

Mind a könyv-, mind a folyóirat-állomány gyarapításában jelentős szerepet játszott a **nemzetközi kiadványcsere**. Az összes beérkezett könyv 44,6%-a, a folyóiratok 66,4%-a érkezett a 71 állam 968 intézményével folytatott kiadványcseréből. Sajnálatos módon a nemzetközi csere alapját szolgáló akadémiai folyóirat-előfizetés az év második felében pénzhiány miatt leállt és a Könyvtár 33 millió forintértékű megjelent folyóiratot már nem tudott megrendelni. A kötelezettség teljesítésének elmulasztása a külföldi folyóiratok beérkezésében és a partneri kapcsolatokban töréshez vezetnek, melyek a 2006. évi állománygyarapításban éreztetni fogja hatását.

A **Régi Könyvek Gyűjteménye** egy magánszemély (Makai Endre) ajándékaként 10 régi könyvvel gyarapodott, többek között három 16. századi antikvával (Herodotos és Aristoteles művek).

A **Keleti Gyűjtemény** 717 műből álló könyvadománnyal gazdagodott.

- **feldolgozás**

A beérkezett könyvek, folyóiratok és korszerű adathordozókon lévő dokumentumok **feldolgozása** folyamatos volt.

Az **akadémikus bibliográfia** az év során 2.385 tétellel bővült.

- **kölcsönzési tevékenység**

Az érvényes regisztrációval rendelkező **használók** száma 2005. évben 7 324 fő volt.

A **könyvtárhasználatok száma 60.157**, a **helybenhasznált dokumentumok száma 315.328** volt.

A **könyvtárközi kölcsönzés** keretében érkezett kérések száma 4.746, ebből 3.501-et eredetiben, 313-at másolatban és elektronikus úton 550 kérésnek tett eleget a Könyvtár. A teljesítések aránya jóval magasabb a tavalyinál, a növekedés az előző évhez képest kb. 20% volt.

- **állományvédelem**

NKÖM **állományvédelmi** támogatásból, valamint az Akadémia augusztus 20-i rendezvényének bevételeiből Arany János-, Széchenyi István-, Szabó Lőrinc-, Teleki kéziratokat, illetve RMK-köteteket restauráltattunk. A Mikrofilmtár a Keleti Gyűjtemény Kaufmann anyagából XVI-XVII. századi spanyol nyelvű nyomtatott műveket vett mikrofilmre.

- **tudományos munka**

A Könyvtár munkatársai szakmai munkájuk mellett **kutatói, szakértői tevékenységet** is folytatnak.

2005-ben 18 fő vett igénybe **kutatónapot** heti 8, illetve 12 órás időkeretben.

- **Akadémiai Levéltár**

A Levéltár 2005-ben tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárság és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot. Az iratállomány növekedése 87,6 ifm volt. Az év végére az iratállomány mennyisége elérte a 2.694,37 ifm-t.

A 2004. évi személyi jövedelemadó **1%-át**, 199.939 Ft-ot kaptak 2005. évben és ezt az összeget a Teleki-kiállítás költségeire fordították.

A 2005. évi költségvetés drasztikus csökkentése a Könyvtár szakmai munkáját alapvetően veszélyeztette. A helyzetet nehezítette a maradványtartási kötelezettség,

amely a kifizetéseiket és a máshonnan kapott pályázati pénzek beérkezését is befolyásolta.

A 2005. évi gazdálkodási feladatainak teljesítése érdekében 561,1 millió Ft kiadást teljesítettek, a kiadás 61,3 %-át a személyi juttatások és járulékok tették ki.

Állománygyarapításra 87,3 millió Ft-ot fordítottak, ez a teljes kiadás 15,6 %-át teszi ki.

A kiadás teljesítéséhez 473,9 millió Ft működési célú és 8,8 millió Ft felhalmozási célú támogatás állt rendelkezésre, ezt az összeget 91,7 millió Ft összegű saját bevétel egészítette ki. A saját bevételből 10,8 millió Ft volt az előző évben keletkezett maradvány.

A beszámolási időszakban 13,2 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

2.5. Kutatást kiegészítő tevékenység

Az Akadémia kutatási tevékenységét elősegítő feladatok rendkívül összetettek, így - hasonlóan a korábbi időszakokhoz - az ebbe a körbe tartozó feladatokat az azokat ellátó intézmények szerinti csoportosításban mutatjuk be.

Kutatás - szervezési feladatok

Az MTA Kutatásszervezési Intézet 2005-ben is az Alapító Okiratban kijelölt feladatok szerint végezte munkáját.

Köztestületi feladatok:

- Folyamatos tevékenység a köztestületi tagok nyilvántartása a köztestületi adatbázisban, az adatok karbantartása, a nyilvánosságra hozható információk közreadása (Internet, CD), tájékoztatók és statisztikák készítése az MTA vezetői és vezető testületei részére. E munka keretében a 200 közgyűlési doktor képviselővel kapcsolattartásuk folyamatos, és sok száz köztestületi tag kérését, kérdését is információkkal, anyagokkal segítik.
- 2005-ben elkészült az adatbázis angol nyelvű verziója. Részben ennek alapján készítették el az angol nyelvű akadémiai Almanachot a Tudomány Világkonferenciájára (2005. november).
- A Köztestületi Publikációs Adattár (KPA) működése a 2004. évi akadémiai tagválasztással kezdődött. A szélesebb köztestületi tagság részére fokozatosan nyílik meg ez a szolgáltatás. 2005-ben az MTA doktora címre pályázók kaptak lehetőséget publikációs és idézettségi adataik megjelenítésére a KPA-ban. A kör bővülése miatt megsokszorozódtak a bibliográfiai adatok ellenőrzésével kapcsolatos feladatok és számos informatikai fejlesztés is szükségessé vált. Folyamatosan fejlesztik a rendszert a minőségi és egyúttal felhasználóbarát működés érdekében.

Szolgáltatás:

- A Tudományelemzési Csoport elindította a SWORD című hírlevelet, amely publikációs, idézettségi és szabadalmi adatok alapján mutatja be a magyar tudományos elit teljesítményét, szakterületi és nemzetközi összehasonlításban. A csoport rendszeresen készít összeállításokat az MTA vezetői számára, például a költségvetési tárgyalások segítése érdekében.
- Részt vettek a Második Nemzeti Fejlesztési Tervhez kapcsolódó titkársági munkálatokban.
- Közreműködtek több akadémiai és külső ad hoc bizottság munkájában, akadémiai előterjesztés és beszámoló elkészítésében.
- Részt vettek a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat megszervezésében.
- Folyamatosan ellátják néhány akadémiai érdekeltségű kutatási program gazdasági ügyintézésének és pénzkezelésének feladatát.
- Elkészítették „A Köztestület tagjai 2005” című CD-t.

Kutatás:

- Folytatódott az együttműködés a KSZI és a Leuven-i Katolikus Egyetem (Belgium) között a bibliometriai kutatások témakörében. Az eredmények egy része a KSZI honlapján keresztül elérhetővé vált a külső érdeklődők számára is.
- Lezárult az a kelet-közép-európai tudománypolitikai kutatás, melyben az intézet is részt vett. Az eredmény a berlini Wissenschaftcentrum támogatásának köszönhetően jelent meg, „From System Transformation to European Integration” címmel (LIT Verlag, Münster).
- Megjelent a „Tudományon kívül és belül” című tanulmánykötet, a tudomány és a társadalom kapcsolatrendszeréről (KSZI, Budapest, 2005). A szerzők többsége a KSZI munkatársa.
- Bekapcsolódtak az MTA és a KvVM közötti együttműködési megállapodás alapján indított VAHAVA projektbe. A program kutatásszervezési és tudománypolitikai sajátosságait vizsgálják. Ehhez dokumentumelemzést végeznek és számos interjút készítenek a Tudományos Tanács tagjaival, valamint a résztvevőkkel. Médiafigyelést is végeznek klímaváltozási témakörben.

Üzemeltetés, beruházás és központi vagyonkezelési feladatok

Ebbe a körbe az akadémiai intézményhálózat két szervezete tartozik:

- **Akadémiai Létesítmények Üzemeltetése és Fenntartása**, melynek feladata több akadémiai ingatlan üzemeltetése, kezelése. Ezen belül főbb tevékenységi körei a következők:
  - A Budaörsi úti Kutatóház, az MTA Székháza, Irodaháza, Vendégháza és esetileg meghatározott egyéb ingatlanjainak tartós vagy átmeneti üzemeltetése, fenntartása.
  - A székházi rendezvények szervezése, az azokkal kapcsolatos feladatok ellátása.
  - Akadémiai ingatlanok értékesítése, bérbeadása, közbeszerzési tenderek lebonyolítása eseti kijelölés alapján.

- Építési-beruházási és felújítási, lebonyolítási és műszaki ellenőrzési tevékenység.
- Az akadémiai törzsvagyon kijelölt részének analitikus nyilvántartása.
- Az alaptevékenység üzemeltetési, fenntartási és rendezvény szolgáltatás körében kiegészítő tevékenység végzése, a köztestületet szolgáló zártkörű Tudós Kávézó üzemeltetése.

- **Csillebérci telephellyel kapcsolatos vagyongazdálkodási feladatok**

A Csillebérci telephely üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat a KFKI - Telephelykezelő Intézet látja el.

A kezelő szervezet alapvető feladatai:

= vagyongazdálkodási tevékenység:

- a kezelésében lévő, a Magyar Tudományos Akadémiára bízott csillebérci ingatlanvagyon nyilvántartása,
- részvétel a Magyar Tudományos Akadémia csillebérci telephelyen működő kutatóintézetei üzemeltetési, fenntartási feladatai ellátásában,
- portfólió kezelés,
- kezelésében lévő sport, szociális és egyéb ingatlanok üzemeltetése,

= az MTA Csillebérci telephelyen működő kutató intézetek közös szakkönyvtárának működtetése.

Nemzetközi kapcsolatok szervezése, lebonyolítása

Az Akadémia nemzetközi kapcsolataival összefüggő feladatok lebonyolítása a Nemzetközi Együttműködési Iroda (NEI) feladatai közé tartozik, melyek 2005. évben a következők voltak:

- Az Akadémia tudományos csere-egyezményeinek keretében történő utazások lebonyolítása, vagyis a kiutazók menetjegyének biztosítása, a fogadó partnerrel

való egyeztetés. A beutazók számára a szállás, napidíj, belföldi közlekedés stb. biztosítása, kapcsolattartás a küldő és fogadó féllel.

- Az Akadémia nemzetközi tevékenységével összefüggő határozatok, döntések végrehajtása, két - és többoldalú tudományos együttműködési megállapodások előkészítése, keretek felosztása, nemzetközi tudományos szervezetek (NGO) tagdíj viselése, hazai tudományos rendezvények támogatása.

Gépkocsi Szolgálat

A Szolgálat az akadémikusok és a Titkárság hivatalos, közéleti és egyéb célú utazásait biztosítja.

A Szolgálat 2005. évben 451,0 ezer kilométert teljesített, ami 2,9%-kal magasabb, mint az előző időszakban. A gépkocsi állomány a fuvarfeladatok teljesítésére megfelelő volt.

Összegezve a kutatást kiegészítő tevékenység keretében végzett feladatok teljesítése érdekében 2.268,0 millió Ft kiadás merült fel, melyhez 1.252,2 millió Ft működési célú, 308,2 millió Ft felhalmozási célú támogatás és 19,8 millió Ft kormányzati felhalmozási célú támogatás, valamint 859,7 millió Ft saját bevétel kapcsolódott, melyből 215,4 millió Ft az előző évi maradvány-igénybevétele volt. A 2005. évi gazdálkodásból 171,3 millió Ft maradvány keletkezett és 0,6 millió Ft vállalkozási eredmény, mely a 2006. évre áthúzódó kötelezettségek finanszírozásához szükséges.

2.6. Területi akadémiai bizottságok titkárságai gazdálkodásának jellemzői

A terület akadémiai bizottságok fő feladata a régiókban működő tudományos kutatók munkájának összefogása és támogatása.

Céljuk a tudomány eszközeivel elősegíteni az ország gazdasági kulturális, és társadalmi fejlődését.

A területi bizottságok 2005. évi szakmai tevékenységének bemutatása

1. Szakmai tevékenység:

A Szegedi, a Pécsi, a Debreceni és a Miskolci bizottságoknál a 2005. év legfontosabb eseménye a tisztújítás volt.

A választások eredményeképpen az egyes szak és munkabizottságok elnökeinek személyében, illetve egyes bizottságoknál is változások történtek.

A 2005. évi tudományszervezési tevékenységet értékelve látható, hogy az egyes régiók egyetemei továbbra is sok közös rendezvényt bonyolítanak le. Sikeres volt az egyes területi bizottságokkal való együtt működés és egyre több kapcsolat jön létre a gazdasági szférával is.

A határ menti kapcsolatok bővítése érdekében 2005. évben is a kapcsolattartás folyamatos volt. Nemzetközi konferenciákat tartottak, az előadások főként angol nyelven hangoztak el.

A határon túli magyarokkal való együttműködés keretében minden területi bizottság arra törekedett, hogy a határon túli köztestületi tagokat a szak és munkabizottságok által rendezett kutatási témák eredményeiről tartott konzultációkra értekezletekre, vitákra invitálja.

A Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából előadásokat, könyvbemutatókat tartottak. 2005. évben is számos kitüntetést adtak át és a felajánlott Szja 1%-át fiatal kutatók díjazására fordították.

A gazdálkodási környezet alakulása:

A Területi Bizottságok Titkárságainak Alapító Okirata 2005. augusztus 1-jétől módosításra került.

Az új szabályozás alapján minden bizottságnál az elnök javaslatára új titkárságvezetőt kell az MTA főtitkárának kinevezni. Ez azonban 2005. év folyamán nem minden bizottságnál történt meg.

Az Akadémiai Központok 2005. évi költségvetése csak nagyon takarékos gazdálkodás mellett tudta biztosítani az intézmények folyamatos működését.

A maradványtartalékolási kötelezettség nagyon nehéz helyzetbe sodorta az intézményeket. Az év második felében napi likviditási gondokkal küszködtek, nem tudták időben teljesíteni a számláik kiegyenlítését, ezért folyamatosan kapták a késedelmikamat-közlő leveleket.

Nagyon kevés szállító fogadta megértéssel a késedelmes kifizetéseket.

A Területi Akadémiai Bizottságok Titkárságai 2005. évi gazdálkodásához 154,2 millió Ft működési célú, 58,4 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 105,7 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 9,7 millió Ft az előző évi maradványból keletkezett.

A 2005. évi gazdálkodásból 13,3 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2006. évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükséges.

2.7. Igazgatási ágazat gazdálkodásának jellemzői

Az igazgatási ágazat kiadásai közé az alábbi feladatok tartoznak:

- A Titkárság létszám- és illetménygazdálkodása.
- Az Akadémiai Tudományos Testületi Titkárság keretén belül működő tudományos osztályok, valamint bizottságaik, illetve munka és albizottságaik pénzügyi kereteinek nyilvántartása, változásainak követése és ezekből kifizetések teljesítése.
- A működéshez szükséges irodaszerek, könyvek, nyomtatványok, folyóiratok biztosítása, az intézmény üzemeltetéséhez szükséges postai és egyéb szolgáltatások biztosítása,
- Köztestületi feladatok ellátása, ideértve a Közgyűlésekkel kapcsolatos feladatokat,
- Az akadémikusok jóléti ügyeinek intézése,
- Pályadíjak kifizetése,
- A Titkárság működésének biztosítása,
- Doktori Tanács Titkárság működtetése,
- Akadémikusok tiszteletdíjának folyósítása,

A Titkárság az előzőekben felsorolt feladatai teljesítéséhez 1.183,1 millió Ft működési célú támogatással és 156,1 millió Ft saját bevétellel rendelkezett, 54,6 millió Ft az

előző évi maradvány igénybevételeből, 9,5 millió Ft a Központi Lakásépítési Alapot érintő törlesztésekből adódott.

A feladatok teljesítése során 1.269,5 millió Ft kiadás merült fel, melynek 79,8%-át személyi juttatások és a munkáltatót terhelő járulékok kifizetésére fordítottak.

A 2004. évi gazdálkodásból 69,8 millió Ft maradvány keletkezett, amely az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges.

2.8. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia gazdálkodásának jellemzői

A Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlése 1992. májusában alapította meg a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát. A Közgyűlés célja az volt, hogy visszatérjenek az alapító Széchenyi István eredeti gondolatához, és a tudósok mellett ismét jelen legyenek az irodalom és a művészetek képviselői az Akadémián, a mai kor igényeinek megfelelően azonban önálló, társult formában.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2005. évi főbb szakmai feladatai a következők voltak:

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségével nemzetközi konferenciát szerveztek és rendeztek a Székház Dísztermében, Helyzet címmel.

Kosáry Domokos örökös védnök nyitotta meg Lossonczy Tamás festő tag életmű kiállítását a Múcsarnokban. Lator László író köszöntötte ugyanezen a napon Szabó Magdát a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Novemberben VII. tisztújító közgyűlést rendeztek. A vezető tisztségviselők ugyanazok, de a Vezetőség Klimó Károly festővel és Ferencz Győző irodalmárral egészült ki.

2005. évben kevesebb rendezvény megtartására volt lehetőségük, elsősorban az anyagi megszorítások miatt.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2005. évben a szakmai feladatok ellátásához 14,6 millió Ft működési célú és 0,6 millió Ft felhalmozási célú támogatással és 0,6 millió Ft központi beruházási célú támogatással, valamint 3,2 millió Ft saját bevétellel számolhatott. A 2005. évi szakmai feladatok teljesítéséhez 17,4 millió Ft kiadás merült fel.

A 2005. évi gazdálkodásból 1,6 millió Ft maradvány keletkezett.

2.9. Jóléti intézmények gazdálkodása

A jóléti intézmények feladatköre a következő:

- Gyermekintézmény

Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde az akadémiai intézetek dolgozói – 18 hónapos kortól 3 éves korig – gyermekeinek ellátását, gondozását, illetve 3-7 éves korig a gyermekek nevelését és iskolára való felkészítését biztosítja.

- Üdülés

A Tudós-, a Hivatali Üdülők és az Alkotóház az akadémikusok és hozzátartozóik, valamint az intézetek és a Titkárság munkatársainak üdülését, pihenését biztosítja.

Szervezeti változások:

A gazdálkodási környezet alakulásai:

- Az Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete az elmúlt oktatási év során magas színvonalú szakmai felkészültséggel, esztétikus környezet biztosításával igyekezett megfelelni a követelményeknek.

Az intézmény férőhely kihasználtsága 90%-os , ebből az akadémiai kihasználtság 65%-os volt.

- 2005. évben az üdülők igénybevételéről új eljárási rend készült, amelynek pozitív hatása már most az első évben lemérhető.

Az üdültetés-szervezési munkát – amelyet az üdülőben végeznek – megkönnyíti az internet használata. A vendégek ezt a változást örömmel fogadták.

= az Alkotóház továbbra is egész évben zavarmentesen üzemelt. A korábbi évek színvonalát ismét emelni tudta, fejlesztési célkitűzéseit megvalósította.

Bevételei főleg a különféle rendezvényekből származik, mely az előző évhez képest 32%-kal nagyobb volt.

Állandó visszatérő vendégkört alakított ki, amely a személyes kapcsolatok ápolásán, valamint a szolgáltatásnyújtás bővítésén alapul.

= a mátrafüredi üdülőben 2005. évtől az üdülővezetői teendőket az Alkotóház vezetője látja el. A vezetőváltás az üdülési napok számának emelkedésére, így a bevételek alakulására is pozitívan hatott.

A Malom Fogadó iránt kevesebb az érdeklődés, mert a szobák nem elég komfortosak. Ezért a következő évben szükségessé válik az átalakításuk.

= a mátraházai üdülő működése nem változott az előző évhez képest.

Az üdültetés változatlan színvonalon biztosított. A kapacitáskihasználtság növelése érdekében csoportokat fogadtak, melyek továbbképzést és tanácskozást tartottak az új konferenciateremben. Ezek a fogadások abban az időszakban zajlottak, amikor az üdülésre jogosult vendégek minimálisan vették igénybe az üdülést.

= a szezonálisan működő üdülők: a balatonalmádi, a balatonvilágosi és a siófoki üdülők is az új beutalási rendszer szerint működtek.

Az elő- és utószezonban a kedvezőtlen időjárás miatt nem volt vendég, – kivéve a siófoki üdülőt – ezért a szabad férőhelyeket önköltségi áron próbálták értékesíteni.

A jóléti intézmények 2005. évi gazdálkodásához 242,7 millió Ft működési célú, 38,1 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 269,2 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, amelyből az előző évi tartalék 24,8 millió Ft volt.

A 2005. évi gazdálkodásból származó maradvány 30,7 millió Ft, mely a 2006. évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükséges.

2.10. OTKA Iroda gazdálkodásának jellemzői

Az Iroda alapítása, jogállása

Az OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) Irodát a tudományos kutatásért felelős tárca nélküli miniszter a 99/1990 (XII.3.) Kormányrendelet alapján, 1991. szeptember 1. hatállyal alapította. Az Iroda önálló jogi személyiségű, önálló gazdálkodást folytató, központi költségvetési szerv. Az Iroda munkatársai közalkalmazotti jogviszonyban vannak.

Az Iroda az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), 1996. január 1-től Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA Programok) működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat látja el. Az Iroda működését az OTKA-ról szóló 1995. évi CXXI. törvénnyel módosított 1993. évi XXII. törvény, valamint annak jogutódja az 1997. évi CXXXVI. törvény, az OTKA Szervezeti és Működési Szabályzata és az Iroda Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) szabályozza.

Az Iroda gazdálkodásának sajátosságai

Az Iroda gazdálkodásának az egyik jellemzője, hogy előirányzatának 70-75%-át személyi juttatások és ennek járulékai teszik ki. A személyi juttatások jelentős része - külső személyi juttatások - melyek kifizetése az év második felében történt.

Az OTKA pályázatok bírálati rendszerének átalakítása (feladat-átcsoportosítás szakmai zsűri és tudományterületi kollégiumok között, külföldi bírálók felkérése) lehetőséget teremtett átcsoportosításra a külső személyi juttatásokról a dologi kiadások szükségyszerű kiegészítésére.

A 2005. évi gazdálkodási feladatainak teljesítése érdekében 336,1 millió Ft kiadást teljesítettek, a kiadás 70,9%-át a személyi juttatások és járulékok tették ki.

A kiadás teljesítéséhez 297,7 millió Ft működési célú és 10,0 millió Ft felhalmozási célú támogatás állt rendelkezésre, ezt az összeget 50,6 millió Ft összegű saját bevétel egészítette ki. 19,0 millió Ft volt az előző évben keletkezett maradvány.

A beszámolási időszakban 22,2 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

3. Fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználása

A fejezeti kezelésű előirányzatok tartalmazzák az Akadémia központilag finanszírozott feladatainak, az OTKA programoknak és a fejezeti tartaléknak az előirányzatait.

Ebbe a körbe tartozó előirányzatok a következők voltak:

- **Felújítási és beruházási** előirányzatokra eredetileg 55,4 millió Ft, illetve 275,0 millió Ft összegű támogatás került megtervezésre, a központi elvonások hatására ezek az összegek 49,9 millió Ft-ra, illetve 247,5 millió Ft-ra csökkentek.

A felújítási előirányzaton a költségvetési törvény által előírt maradványtartalékolás miatt 16,3 millió Ft maradvány keletkezett, ennek felhasználására 2005. évben nem volt lehetőség.

A keretek felhasználásáról a jelen beszámoló **III. pontjában** számolunk be.

- **Tudományos társaságok** támogatására 2005. évben 25,3 millió Ft-ot lehetett fordítani, mely összeg 31,2%-kal alacsonyabb volt az előző évi kerethez képest. A társaságok részére a támogatás 100%-os mértékben kiutalásra került. A társaságok a részükre kiutalt támogatások felhasználásáról az elszámolásokat a beszámolási évet követő év január 15-ig megküldik az Akadémia részére. Azoknál a társaságoknál akik ezt a kötelezettségüket nem teljesítik, a következő évben a támogatás visszatartásával kell számolniuk.

- **Fiatal kutatók pályázatos támogatása**

Az 1992. évben kihirdetett fiatal kutatói pályázatoknál 2005. évben a kilencedik három éves időszak pályázatainak zárása következett be. Az egyes pályázati időszakokban szerzett tapasztalatok a következő pályázati kiírásoknál kerültek figyelembevételre.

2005. évben eredetileg rendelkezésre állt 1.078 millió Ft, melyből a költségvetési törvény által előírt kötelező maradványtartalékolás miatt 188,6 millió Ft-ot nem lehetett felhasználni. Ez az összeg 2006. év elején kiosztásra került a kutatóintézetek és kutatócsoportok között.

- **Könyv- és folyóiratkiadás** támogatására 2005. évben 150,0 millió Ft állt rendelkezésre, mely összeg az előző évi kerethez képest 6,6%-kal alacsonyabb. A kötelező maradványtartalékolás miatt 38,9 millió Ft-ot nem lehetett felhasználni.

A Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság döntése alapján a rendelkezésre álló keret felosztásra került, azonban a támogatást igénybevevők közül többen nem tettek eleget az állami támogatással kapcsolatos elszámolási kötelezettségeiknek, illetve több kiadvány nem készült el év végéig, így az elszámoltatás és a meg nem jelent kiadványok megjelentetése áthúzódik 2006. évre.

- **Nemzeti stratégiai kutatások**

A nemzeti stratégiai kutatások keretében elsősorban stratégiai projektek megalapozására (az Európai Integrációhoz való csatlakozás, a modernizáció ágazati stratégiái és alternatívái, a magyarság képe a világban az ezredfordulón), megoldási alternatívák és javaslatok kidolgozására kerülhet sor, melyek segítik az országot az elkövetkezendő évtizedekben várható kihívások megválaszolásában. A stratégiai kutatási programok megvalósítása széles körű szakmai összefogást, az Akadémia tudományos osztályainak, kutatóintézeteinek aktív közreműködését igényli.

Stratégiai kutatásokra 2005. évben 54,0 millió Ft állt rendelkezésre, mely teljes egészében a Társadalomkutató Központoz került leutalásra.

- **Határon túli magyar tudósok támogatása**

2005. évben ezen a jogcímen 116,0 millió Ft került megtervezésre, a fejezeti kezelésű előirányzatokat terhelő 10%-os elvonás 11,6 millió Ft-tal csökkentette a rendelkezésre álló keretet, melynek a felhasználása a következők szerint történt:

Domus Programra	30,0 millió Ft,
Szülőföld Programra	30,0 millió Ft,
Kapcsolatok Programra	17,0 millió Ft,
Tudományos Műhelyek támogatási Program	27,4 millió Ft

A Tudományos Műhelyek támogatási Programjából 5,5 millió Ft maradvány keletkezett, melynek felhasználására 2006. évben kerül sor.

- **Nagy Imre Emlékház alapítványi támogatására** 2005. évben eredetileg 30 millió Ft állt rendelkezésre, melyből 3 millió Ft elvonásra került, majd a támogatás a Kormány határozata alapján még 10 millió Ft-tal emelkedett.

2005. évben az Alapítványnak a hosszú távú céljaik megvalósítása érdekében az alábbi folyamatos feladataik voltak:

- az Emlékház Alapítvány és Társaság működtetése
- a Nagy Imre kéziratok gyűjtése, a gyűjtemény kezelése és további gyarapítása
- Nagy Imre művei kiadásának elősegítése könyvsorozatban és DVD-n
- az '56-os forradalom és szabadságharc eseményeinek feldolgozása
- közművelődés programok szorgalmazása (az Emlékházban folyamatos a látogatók érdeklődése, a 2006-os ünnepi évben várhatóan nagyobb forgalomra lehet számítani)
- a Nagy Imre Alapítvány, Társaság és Emlékház honlapjának folyamatos karbantartása (eseménynaptár az ünnepi rendezvényekről)
- állagmegóvás
- minimális fejlesztés

A hagyományos állami rendezvényeken kívül részt vettek minden – az '56-os forradalom és szabadságharcra kapcsolatos – megemlékezésen, ünnepségen.

Támogatást nyújtottak a Nagy Imre Társaságnak, mely segíti az egyes tagszervezetek különböző rendezvényeinek, hagyományőrző kirándulásainak és kiadványának támogatását.

Közoktatási és közművelődési céljaikat szolgálja a könyvkiadói tevékenység.

- **Kiemelt, központi szakmai feladatok**

Az Akadémia 2005. évben több fejezettel **együttműködési megállapodást kötött**, melynek keretén belül jelentős összegű támogatási összeg átvételére is sor került. A támogatási keretből megvalósuló feladatok ellátására az Akadémia tudományterületi főosztályai az érintett intézményekkel is megállapodást kötöttek.

Ezek a programok a következők voltak:

= MTA-Miniszterelnöki Hivatal stratégiai kutatások	125,0 millió Ft
= MTA-Informatikai és Hírközlési Minisztérium kutatások	15,0 millió Ft
= MTA-Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium	71,2 millió Ft
= MTA-Miniszterelnöki Hivatal Szegénység program	10,0 millió Ft
= MTA-Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma	12,6 millió Ft
= MTA-Miniszterelnöki Hivatal GSZT működtetése	26,6 millió Ft

A programok szakmai teljesítése a megállapodásoknak megfelelően folyamatosan halad. A pénzügyi teljesítés a szakmai lebonyolításhoz igazodik.

- A 2003. évben megkötött MTA-MEH Balaton kutatási megállapodáson kívül befejező szakaszához érkezett a **korábbi években Balatonkutatásokra átvett támogatások felhasználása**. A szakmai teljesítés minden kutatási témánál megtörtént, a pénzügyi teljesítésekből 2006. évre minimális összeg húzódott át

- **Főtitkári tartalékra** rendelkezésre álló 1,8 millió Ft teljes mértékben felhasználásra került.

- OTKA Programok

Az Akadémia fejezeti kezelésű előirányzatai között kell megtervezni az OTKA Programok előirányzatait és szintén ezen belül kell a teljesítésről is beszámolni.

Az OTKA Programokkal kapcsolatos finanszírozási, elszámoltatási feladatokat az OTKA Iroda látja el. A Programokra 2005. évben 6.500,0 millió Ft támogatás állt rendelkezésre a témapályázatokra, melyet 650,0 millió Ft központi elvonás csökkentett.

Az OTKA Iroda által készített a programokkal kapcsolatos szakmai és pénzügyi beszámolót a **3. számú melléklet** tartalmazza.

III. Felhalmozási kiadások

1. *Beruházási források felhasználásának alakulása*

Az Akadémia 2005. évi beruházási céljaira eredeti előirányzatként 275,0 millió Ft állt rendelkezésre, melyből 27,5 millió Ft elvonásra került. Az így rendelkezésre álló

247,5 millió Ft-ból az év végéig 231,2 millió Ft került felhasználásra. Ezen kívül intézeti és saját forrásból 65.135 E Ft-ot használtak fel az intézmények.

2. *Felújítások alakulása*

A 2005. évi költségvetési törvényben felújítási feladatokra 816,1 millió Ft került jóváhagyásra, melyből 760,7 millió Ft az akadémiai törzsvagyont kezelő intézmények költségvetésébe beépítésre került, fejezeti kezelésű előirányzatként 55,4 millió Ft-ot terveztünk meg. Az intézmények részére összesen 791,0 millió Ft támogatás került leutalásra, amely építési felújítást finanszírozott.

IV. Az Akadémia előirányzat-maradványának alakulása

1. *Az intézmények előirányzat-maradványának alakulása*

Az Akadémia felügyelete alá tartozó intézmények 2005. évi alaptevékenységével összefüggésben 4.178,9 millió Ft összegű előirányzat-maradvány keletkezett, mely az előző évhez viszonyítva 5,9%-os csökkenést mutat. Ezt a maradványt növelte még 17,6 millió Ft korábbi évek maradványának fel nem használt része. A maradvány legnagyobb része áthúzódó fizetési kötelezettségekkel és kutatási megbízásokkal, pályázati előlegekkel van összefüggésben. A maradvány 82,6 %-a a kutatóintézeteknél és a támogatott kutatóhelyeken keletkezett.

2. *Fejezeti maradvány alakulása*

Az Akadémia központi feladatainak 2005. évi maradványa 1.105,2 millió Ft volt. Az egyes központi feladatok maradványának alakulása a következő:

	millió Ft-ban
Fiatalkutatók pályázatos támogatása	188,6
Könyv- és folyóirat kiadás támogatás	40,5
Balaton kutatások	0,3
Felújítások	19,6
Központi beruházás	16,3
Áthúzódó szakmai feladatok	216,0
OTKA Programok Kutatási témapályázatok	618,4
Összesen:	1.105,2

A központi feladatok maradványai 2006. évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükségesek.

V. Az akadémiai intézmények vállalkozási tevékenységének alakulása

Az akadémiai intézmények 2005. évi gazdálkodásuk során is végeztek vállalkozási tevékenységet, melynek főbb jellemzői a következők voltak:

	millió Ft-ban
- Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye	385,6
- Alaptevékenységre felhasznált maradvány	- 34,3
- Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	222,1
- Befizetési kötelezettség	34,7
- Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	94,4

A vállalkozási tevékenység további részletező, jellemző adatait a **II/2. pontban** már ismertettük, mivel a kutatóintézeteken kívül 2005. évben minimális mértékben, az Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetésénél keletkezett osztalékbevétekből eredmény. Így a kutatóintézeteknél leírt, a vállalkozási tevékenységre vonatkozó megállapítások az Akadémia fejezet teljes vállalkozási tevékenységére értelmezhetők.

VI. Az Akadémia részvétele vállalkozásokban

A./ Az Akadémia közvetlen tulajdonosi részvétellel működő gazdasági társaságok 2005. évi helyzetének alakulása

1. Akadémiai Kiadó Zrt.

Az Akadémiai Kiadó igen eredményes évet zárhat 2005-ben. Az árbevétel meghaladja az 1,5 milliárd Ft-ot, a várható eredmény a tervezetten felüli, igen magas érték, több mint 270 millió Ft. Kedvező az export 39%-os növekedése és az, hogy értéke meghaladja a 600 millió Ft-ot.

Az Akadémia részesedése: 26%.

2. Akaprint Nyomdaipari Kft.

Az Akaprint Kft. folytatja kiegyensúlyozott működését, árbevétele valamelyest meghaladja a bázist, míg a várható eredmény az előző évivel megegyező mértékű.

Az Akadémia részesedése: 99%.

3. Mv. Bázismag Kft.

A martonvásári Bázismag Kft. alapvetően kukorica elit vetőmag forgalmazását végzi. A piaci jelenlét növelése érdekében a Kft-t szeptember 1-jétől új, a vetőmagpiacról ismert ügyvezető irányítja. Elvárás még az új ügyvezetővel szemben a martonvásári integráció fokozottabb erősítése is.

A piac növelése érdekében további fejlesztésre kerül a területi képviseleti rendszer. A Kft. és a martonvásári kutatóintézet számára is döntő fontosságú, hogy az intézet által nemesített új kukoricafajták piaci bevetése miként sikerül.

Az Akadémia részesedése: 35,02%.

4. Mv. Elitmag Kft.

A martonvásári Elitmag Kft. kalászos gabonafajok, főleg őszi búza elit vetőmag forgalmazásával foglalkozik. A Kft. forgalmát igen súlyosan érintették az EU csatlakozással együtt járó jogszabályi és támogatásváltozások, melyek a minőségileg gyengébb termelés, és fémzárolt, csávázott, zsákos vetőmag használatának mellőzése irányába hatottak. Amennyiben a szabályozók nem változnak, úgy feltétlenül át kell gondolni a Kft. értékesítési rendszerét.

Az Akadémia részesedése: 35,03%.

5. Akadimpex Külkereskedelmi Kft.

Az Akadimpex Kft. több, mint 10%-kal növelte az árbevételét a bázishoz képest. A közel 40 millió Ft-os eredményt pedig úgy érte el, hogy a Kft. kivásárolta a magánszemély tagokat kb. 50 millió Ft-ért. Jelenleg csak az Akadémia és az MTA ALFA a tulajdonosai a cégnek.

Az Akadémia részesedése: 87,5%.

6. MTA-MMSZ Műszer- és Méréstechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.

A Kft. profiltisztítása miatt az árbevétel jelentősen visszaesett. A kiszervezett kereskedelmi tevékenységet végzőkkel való együttműködés megromlott, így a

pályázati kereskedelem mellett a nagykereskedelmi tevékenység volumene is drasztikusan csökkent. Az átszervezett cég szerény nyereséggel zárja az évet. Az év végén 65 millió Ft vagyonelevonást hajtott végre az Akadémia.

Az Akadémia részesedése: 100%.

7. MMSZ-2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

A Kft. fő tevékenysége az Etele úti ingatlan üzemeltetése és gazdasági szolgáltatás az MTA-MMSZ Kft. részére. Az MTA-MMSZ gazdasági tevékenységének szűkülése hat az MMSZ-2000 Kft-re is, ezért került sor munkaerő leépítésre.

2005. során új feladatként jelentkezett az MTA-MMSZ Kft-től vásárlás útján átkerülő leselejtezett készlet- és leírt követelésállomány értékesítése, mely az év végére nagyjából lezárult. Az árbevételt csökkentette a Kft. speciális kereskedelmi tevékenységének (kárpitós eszközök export-importja) jelentős visszaesése.

Az Akadémia részesedése: 100%.

8. Izotóp Intézet Kft.

Az Izotóp Intézet Kft. árbevétele 2005-ben először meghaladta a 2 milliárd Ft-ot. Kedvező az export több mint 22%-os bővülése is. Mindezek mellett az eredmény csak megközelítette a bázist.

Az Akadémia részesedése: 39%.

9. Archeosztráda Kft.

Igen kedvező, hogy működésének harmadik esztendejében az Archeosztráda Kft. árbevétele 18%-os növekedéssel meghaladta a 170 millió Ft-ot és tevékenysége eredményesnek is mutatkozik, mivel a várható eredmény meghaladja a 4 millió Ft-ot.

Az Akadémia részesedése: 26%.

10. Martonseed Martonvásári Mezőgazdasági Kísérleti Gazdaság Zrt.

A 2005. évi árbevétel már csak a növénytermesztéssel és vetőmag feldolgozással foglalkozó Zrt. lehetőségeit tükrözi. 2005. év végére jelentős csökkentés után kialakult a cég 19 fős munkavállalói létszáma. A Gazdaság vagyoni, pénzügyi

helyzete alapvetően nem változott. Változatlanul rendezetlen az ÁPV Rt. 150 millió Ft-os kölcsönének sorsa, ami miatt akadozik a Zrt. beillesztése a martonvásári integrációba. Nem enyhült a likviditási feszültség sem.

Az Akadémia részesedése: 85%.

11. Mindentudás Egyeteme Kht.

2005-ben is folytatódik az újszerű ismeretterjesztés sikere. A program megvalósításához több mint 500 millió Ft forrást sikerült biztosítani, amely elegendőnek bizonyult a költségek fedezetére. Az előadások 2006. évtől kezdődően új helyszínen kerülnek megrendezésre, melynek oka, hogy ezzel jelentős terem bérleti díjat lehet megtakarítani.

Az Akadémia részesedése: 40%.

B./ Az akadémia által alapított költségvetési szervek részvétele vállalkozásokban

Az akadémiai intézmények gazdasági társaságokban való részvételi aránya az előző időszakhoz viszonyítva növekedett.

Az intézmények részesedéseiben az alábbi változások történtek:

- = a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet az innovációs törvény adta lehetőséggel egy spin-off céget alapított 3.000 E Ft értékben (ANTE Kft)
- = a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet megszüntette részesedését 1.520 E Ft értékben

Az intézmények osztalékbevételek címén 26,5 millió Ft-ot realizáltak, mely az előző évhez viszonyítva nem változott. Az elért osztalék bevételek aránya a részesedések állományához viszonyítva, 38,4%-os.

VII. Az Akadémia vagyoni helyzetének alakulása

1. Akadémiai törzsvagyon

Az akadémiai törzsvagyon 2005. év végi állománya (bruttó) 11,9 milliárd Ft, mely 5,6%-kal alacsonyabb volt, mint az előző évi állomány. A csökkenés oka, hogy a részesedések állománya 2.037,9 millió Ft-ról 558,0 millió Ft-ra csökkent, a Martonseed Rt. miatt.

A törzsvagyonna jelentős összegű felújítási ráfordítások történtek, több mint 565,5 millió Ft összegben, mely az előző évhez viszonyítva 9,6%-kal csökkent.

A 0-ra leírt állomány 584,1 millió Ft, mely az előző évhez viszonyítva 43,8%-os növekedést mutat. Az átlagos használhatósági fok 82,5%, ezen belül a gépek-berendezések esetében 31,5%, mely az előző évhez képest 11,5%-os csökkenést jelent. Az akadémiai törzsvagyon hasznosításából 2005. évben 1.497,8 millió Ft pénzforgalmi bevétel keletkezett, melynek 2,5%-a osztalékbevétel, 1,4%-a kamatbevétel, 84,2%-a szabad pénzeszközből beszerzett kincstárjegy beváltásából, 2,6%-a akadémiai intézmények kölcsön megtérítéséből származott.

2. Rábízott vagyon

Az akadémiai intézmények által kezelt vagyon másik – nagyobbik része – az ún. rábízott eszközökből álló vagyon, amely 2005. év végére bruttó értékben 41,8 milliárd Ft volt, a jelenlegi forgalmi (nettó) értéke 21,8 milliárd Ft-ot tett ki. Az állomány bruttó értéke és nettó értéke 12,4%-kal megemelkedett az előző évhez viszonyítva. A teljes befektetett eszközállomány használhatósági szintje nem változott. A gépek, berendezések és felszerelések eszközcsoportban a használhatósági szint ebben az évben 2,2%-kal csökkent. A teljesen nullára leírt eszközök bruttó értéke a teljes állomány 25,0 %-át tette ki, mely az előző évhez viszonyítva 3,1%-os növekedést jelentett.

Az akadémiai intézmények 2005. évben – beruházásokra összesen – 2.622,3 millió Ft-ot fordítottak, mely összeg 23,0%-kal magasabb volt, mint az előző évi teljesítés. Ez az oka, hogy a használhatósági szint csak kismértékben csökkent.

Az akadémiai intézmények eszközállományának másik részét a forgóeszközök alkotják, melyek értéke 7,3 milliárd Ft volt. Ez az előző évhez viszonyítva 3,4%-os növekedést mutat, mely a pénzeszközöknél a Kormány által előírt kötelező mértékű maradvány képzésével hozható összefüggésbe.

Az akadémiai rábízott vagyon alakulását a volumen változáson túlmenően a belső összetétel alapján számított jellemző mutatókkal is elemezhetjük. Ennek alapján megállapítható, hogy:

- A beszámolási időszakban a forgóeszközök lekötöttsége 7,2%-os volt, az előző időszakhoz viszonyítva kismértékben csökkent. Ezzel egyidejűleg magas a szabad forgóeszközök mutatója.

- A tőke-feszültségi mutató - azaz a kötelezettségek és a saját forrás aránya – 2005. évben romlott, amely a kötelezettségvállalások volumenének növekedésével és a saját tőke csökkenésével van összefüggésben.

- Az intézmények likviditási helyzetét a likviditási ráta jellemzi, amely szerint a rövid lejáratú kötelezettségeket 2004. évben 11,8-szeresen, 2005. évben 1,2-szeresen lehetett forgóeszközökből finanszírozni. Az intézmények teljes kötelezettség állománya is a mobilizálható forgóeszközökből finanszírozható. Így az akadémiai intézmények likviditási helyzete jónak ítéltető meg, annak ellenére, hogy évközben több intézménynél időlegesen komoly likviditási gondok jelentkeztek.
Hangsúlyozandó, hogy a forgóeszközök magas volumene miatti kedvező mutatók a Kormány által elrendelt, kötelezően előírt maradvány képzése okozta, ami viszont gyűrűző hatásával a következő évben komoly likviditási gondokat okozhat.

Az Akadémia 2005. évi gazdálkodásáról készített beszámolóban foglaltakat a Felügyelő Bizottság is megtárgyalta és a Közgyűlésnek elfogadásra javasolja.

Határozati javaslat

A Közgyűlés a Magyar Tudományos Akadémia 2005. évi költségvetésének végrehajtásáról készített beszámolót elfogadja.

Meskó Attila sk.

1. számú melléklet

**Az MTA intézményei és feladatai
forrásának és létszámának
alakulása**

M e g n e v e z é s	2004. évi tény	2005. évi tény	adatok ezer Ft-ban
			A 2005. év adata az 2004. év %-ában
Központi költségvetésből			
- működési támogatás*	30 623 839	32 175 806	105,1
- felújítási támogatás	578 762	810 600	140,1
- beruházási juttatás	319 108	247 500	77,6
Összesen	31 521 709	33 233 906	105,4
Intézmények saját bevétele**	16 156 508	18 232 683	112,9
Átlagléttség /fő/	5 590	5 529	98,9

* OTKA támogatással

** OTKA Programok saját bevétele, ÁFA bevétel és kölcsön bevételek nélkül

2. számú melléklet

**Az MTA felügyelete alatt működő költségvetési
intézmények tényleges saját bevételei**

adatok ezer Ft-
ban

Megnevezés	2004. évi tény	2005. évi tény	2004. évi bevétel összetétele %	2005. évi bevétel összetétele %	Változás %	Összetétel változás %
Működési bevétel	153 996	170 256	1,0	0,9	110,6	90,0
Szolgáltatási bevétel	3 540 535	3 267 250	21,9	17,9	92,3	81,7
Vállalkozási bevétel	746 895	819 528	4,6	4,5	109,7	97,8
Kamatbevétel (deviza számla után)	29 872	27 127	0,2	0,1	90,8	50,0
Felhalmozási és tőke jellegű bevétel	72 100	48 228	0,4	0,3	66,9	75,0
Átvett pénzeszközök	8 461 385	9 186 493	52,4	50,4	108,6	96,2
<i>Összesen:</i>	<i>13 004 783</i>	<i>13 518 882</i>	<i>80,5</i>	<i>74,1</i>	<i>104,0</i>	<i>92,0</i>
Pénzforgalom nélküli bevételek	3 151 725	4 713 801	19,5	25,9	149,6	132,8
Együtt	16 156 508	18 232 683	100,0	100,0	112,9	-

ÁFA bevétel, kölcsönbevételek és OTKA Programok bevétele nélkül

Indoklás az OTKA Programok 2005. évi beszámolójához

I. SZAKMAI RÉSZ

1. Az OTKA jogállása

A tudományos kutatások és a kutatási infrastruktúra független, széleskörű támogatása, a fiatal kutatók segítése, nemzetközi színvonalú tudományos eredmények létrehozása érdekében az Országgyűlés, a 99/1990. (XII.3.) Kormányrendelet jogutódjaként, az Országos Tudományos Kutatási Alapról 1993. március 16-án az 1993. évi XXII. sz. törvényt fogadta el, amelyet az 1995. évi CXXI. törvény egyes pontjaiban módosított, majd ennek jogutódjaként az Országgyűlés 1997. december 9-én az 1997. évi CXXXI. törvényt alkotta az Országos Tudományos Kutatási Alaprogramokról (OTKA).

Az OTKA előirányzatából olyan tudományos kutatások, illetőleg azok végzéséhez és az eredmények nyilvánosságra hozatalához szükséges feltételek létrehozása támogatható nyilvános pályázati rendszerben, amelyektől új tudományos törvényszerűségek felismerése, ismeretek, módszerek, eljárások kidolgozása várható, ezeken kívül az OTKA előirányzata felhasználható az ilyen tudományos eredmények létrejöttét elősegítő infrastruktúra-fejlesztésre is.

2. Az OTKA jelentősége

A tudományos alapkutatások számára számottevő pénzforrás Magyarországon az 1986-ban létrehozott Országos Tudományos Kutatási Alap. Az 1991. óta független alapként, 1993. óta törvény alapján működő OTKA megvalósította a kutatás-támogatás korszerű, fejlett, nemzetközileg elismert pályázati rendszerét. Ennek köszönhetően a tudományos alapkutatás folytonossága nem szakadt meg. Jelentős, világszerte elismert kutatási eredmények születtek.

A fejlett demokratikus országok, hasonló kutatást támogató alapjai, elismeréssel nyilatkoznak az OTKA tevékenységéről. Nemzetközi elismertségünket bizonyítja az a tény, hogy az OTKA 1996-tól teljes jogú tagja az Európai Tudományos Alapítványnak (ESF), valamint 2002. óta tagja az európai tudománytámogató szervezetek elnökeiből álló EUROHORCs Bizottságnak. Az OTKA fokozatosan építi nemzetközi kapcsolatait, egyre szélesebb körben vesz részt közösen támogatott kutatásokban.

3. Az OTKA szervezete

Az OTKA vezető testülete az OTKA Bizottság, amely elnökből, két alelnökből és 15 tagból áll. A tagok a Magyar Tudományos MTA (MTA), a Felsőoktatási Konferenciák Szövetsége, a minisztériumok, az NKTH, a közgyűjtemények által javasolt szakértők és az OTKA Bizottság keretében működő három Tudományterületi Kollégium - Társadalomtudományi, Műszaki- és Természettudományi, valamint Élettudományi Kollégium - elnökei. A Kollégiumok irányítása alatt működnek az egyes tudományterületeket képviselő zsűriek. Az OTKA működésével

kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat az OTKA Iroda látja el.

4. Az OTKA bevételi forrásai

Az OTKA bevételi forrásai a költségvetési törvényben címzetten megállapított támogatási előirányzat, bel- és külföldi jogi és természetes személyek befizetései, hozzájárulásai és belföldiek visszafizetései. 1991-1992-ben az OTKA a KMÜFA-ból kapta támogatását, 1993-tól a központi költségvetésből. A költségvetési támogatás rendelkezésre bocsátását - a forrásra vonatkozó szabályozásnak megfelelő - finanszírozási terv rögzíti.

5. Az OTKA működésében 2005-ben történt változások

Az OTKA Bizottság a hosszú távú Stratégiai tervének egyeztetését a kormányzati szervekkel lefolytatta. Az OTKA Bizottság által beterjesztett módosított Szervezeti és Működési Szabályzatot (SZMSZ) a Kormány a 2141/2005.(VII.14.) Kormányhatározattal elfogadta. A módosított SZMSZ-be bekerültek a gyakorlatban eddig is érvényben lévő összeférhetlenségi szabályok, valamint az Eljárási és Etikai Bizottság feladatai.

Az OTKA Bizottság módosította pályázati űrlapjait, és 2005-ben megvalósította a pályázatok, a kutatási jelentések Internetes adatbázison keresztül történő beadását, bíráltatását, hazai és külföldi szakértők bevonásával. Elindult az OTKA elektronikus pályázattal való rendszerének fejlesztése, elkészült a rendszer koncepcióterve, logikai rendszerterve. Elkészült az OTKA honlapjának portálrendszerű átalakítása.

6. Az OTKA által nyújtható támogatások

Az OTKA előirányzatából teljesíthető kiadások: a tudományos kutatási témákkal kapcsolatos folyó (személyi és dologi) ráfordítások fedezete (kutatási pályázat), nemzetközi tudományos kutatásban való részvétel, fiatal kutatói pályázat (fiatal kutatók tudományos tevékenységének elősegítése), publikációs támogatás, konferenciákon való részvétel támogatása, a tudományos kutatáshoz (kutatási pályázat, infrastrukturális fejlesztés keretében) szükséges műszerek, eszközök beszerzése.

Az OTKA Bizottság által 2005-ben meghirdetett pályázatok: kutatási pályázat, fiatal kutatói pályázat, tudományos iskolák támogatására kiírt pályázat, posztdoktori kutatási és állás pályázat, könyvtárpályázat, nemzetközi együttműködésben végzett kutatások kiegészítő támogatása, publikációs és tudományos ismeretterjesztő pályázat.

7. Az OTKA Programok által 2005-ben támogatott pályázatok

Az OTKA Bizottság az előző évekről áthúzódó többéves kutatási szerződések alapján 1672 kutatási és ifjúsági kutatást támogatott 2005-ben. A 2004. május 17-i határidővel meghirdetett pályázati felhívásra beérkezett 1251 pályázat közül az OTKA Bizottság 539 új kutatási és ifjúsági pályázat támogatásáról döntött, amelyek finanszírozása 2005-től kezdve indult. A 2005. május 18-i határidővel a 2006-2009. időszakra meghirdetett újabb pályázati felhívásra

1397 kutatási, ifjúsági valamint nagyszámú pályázat érkezett be, amelynek bírálata 2005. év végéig megtörtént. Ezek közül 361 kerül 2006-tól támogatásra.

Az OTKA Bizottság 2005. május 18-i határidővel hirdette meg a „Tudományos iskolákat” támogató pályázatát. A pályázat célja nemzetközileg elismert, szakmailag kiemelkedő, a tudományos utánpótlás nevelésében kiváló tudósok által vezetett tudományos iskolák, a legeredményesebb tudományos műhelyek fontos, új témáinak kiemelt támogatása. A korábbi évekről áthúzódóan 51 tudományos iskola szerződés volt folyamatban 2005-ben. Az újabb pályázati felhívásra 50 pályázat érkezett be, amelyek közül 18-al történik szerződéskötés 2006-ban a 2006-2008 időszakra.

A PhD fokozattal rendelkező fiatal kutatók részére korábbi években odaítélt posztdoktori kutatási pályázat keretében 74 kutató folytathatta kutatását 2005-ben. A 2005. június 2-i határidővel meghirdetett posztdoktori álláspályázatra beérkezett 33 pályázó közül a Posztdoktori Bizottság 12 fő támogatását javasolta 2005. október 1-től kezdődően, három évre. Az ugyanarra a határidőre meghirdetett posztdoktori kutatási pályázatra beérkezett 84 pályázat közül az OTKA Bizottság - a rendelkezésre álló keret függvényében - 20 fő pályázat támogatásáról döntött, 2006. február 1-től kezdődően, három éven át. Az OTKA Bizottság 1994. óta minden évben támogatta az Oktatási Minisztérium által alapított Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért (ÁMFK) keretében indított "Magyary Zoltán" posztdoktori ösztöndíj pályázatát. 2005-ben 5MFt támogatást ítelt meg a pályázók kutatási költségeihez való hozzájárulásra.

Az OTKA Bizottság 2005. szeptember 15-i határidővel hirdette meg a könyvtárpályázatot – az Oktatási Minisztériummal (OM) közösen - a tudományos könyvtárak részére elektronikus adathordozón elérhető adatbázisok és "full text" folyóiratok beszerzésére. A beérkezett 16 pályázat közül az OM-OTKA közös Könyvtárbizottság 9 pályázat támogatásáról döntött.

A nemzetközi együttműködés keretében a korábbi évekről áthúzódó, a holland NWO-val közösen támogatott kutatások közül 2 téma folytatódott 2005-ben. Az MTA-OTKA az amerikai NSF-el közösen meghirdetett együttműködési pályázatokra 2005-ben 22 kapott támogatást.

Az OTKA a EUROHORCs tagjaként, az Akadémiával (MTA) közösen részt vett a kiváló, fiatal tehetséges kutatók egzisztenciájának elősegítését szolgáló, Európa 15 országa 18 tudománytámogató intézménye által második alkalommal meghirdetett European Young Investigator (EURYI) Awards Programban. A 2004. november 30-i határidőre az egyes országokhoz beérkezett 622 pályázat közül 15-t az OTKA-hoz nyújtottak be. Az OTKA-MTA közös Bizottság két pályázót választhatott ki a 15-ből a nemzetközi bírálatásra. Az európai szintű bizottság döntését 2005. júliusában hozta meg, amelynek eredményeként kiválasztott 25 nyertes közé egy hazai kutató is bekerült, akivel a szerződéskötés 2006-ban történik. A EURYI pályázat hasonló feltételekkel 2005. november 30-i határidővel ismételt meghirdetésre került, amelyre 17 pályázat érkezett az OTKA-hoz.

A nemzetközi együttműködésben végzett kutatások kiegészítő támogatására 2005-ben meghirdetett pályázatra 22 érkezett be, melyek közül 18 részesülhetett - a folyamatban lévő kutatási szerződéseik kiegészítéseképpen - támogatásban a 2006-2008 időszakra.

Az OTKA Bizottság az OTKA kutatási eredmények közzétételére valamint az OTKA kutatási eredmények tudományos ismeretterjesztésére 2005-ben meghirdetett pályázatára beérkezett 37 pályázat közül 24 kaphatott támogatást.

II. AZ OTKA PROGRAMOK GAZDÁLKODÁSA

1. Szervezeti változások

Az OTKA az 1991-1994. időszakban a Miniszterelnöki Hivatal, 1995-ben a Művelődési és Köznevelési Minisztérium fejezetében elkülönített állami pénzalapként szerepelt. 1996. január 1-től az MTA fejezetében, a központi költségvetés fejezeti kezelésű előirányzata.

Az OTKA Alap, mint elkülönített állami pénzalap, az 1991-1995. időszakban a költségvetési támogatást közvetlenül a Pénzügyminisztériumtól kapta, havonta egyenlő összegben. 1996. január 1-től az OTKA Programok részére a támogatás az MTA fejezetén keresztül kerül átutalásra, a kutatási programok által szükséges ütemezésben.

2. Gazdálkodási környezet

Az OTKA felügyeletét 1991-1994. időszakban a tudományos kutatásért felelős miniszter, 1995-ben a művelődési és köznevelési miniszter látta el. 1996. január 1-től az OTKA előirányzataival kapcsolatban a fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetőjének jogait az MTA főtitkára gyakorolja, 1998. január 1-től pedig az MTA elnöke.

Az egyes kutatási témákra megkötött szerződések alapján az OTKA Iroda az adott évi támogatási összeget a kutatóhelyre megnyitja, amelyről a vezető kutató évente köteles elszámolni. 2003-tól kezdődően az OTKA támogatások előirányzat átadással kerülnek a központi költségvetési intézményekhez (kutatóhelyekre) szemben a korábbi gyakorlattal, amikor is minden kutatóhelyre az OTKA Iroda közvetlenül utalta a támogatást. Az OTKA kutatások számára megítélt támogatások ilyen módon történő átadása, valamint a havonta egyenletes részletben történő felhasználhatósága a kutatók lehetőségeit korlátozza. Egy alapvető kutatási témánál nehezen ütemezhető a tényleges kiadások.

Az OTKA Programok költségvetési törvényben meghatározott 2005. évi előirányzatából a 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 51.§ (1) bekezdése 10% államháztartási tartalék előirányzat képzését írta elő, majd a 2275/2005.(XII. 9.) Kormányhatározat döntött arról, hogy a 650.000 Eft zárolt összeg véglegesen elvonásra kerül.

Az OTKA Bizottság január 19-i ülésén az OTKA Programok eredeti 6.500.000 Eft keretének felosztásáról döntött, így a Kormányhatározat alapján a nemzetközi kutatások, a publikációs pályázatok, a könyvtárpályázat tervezett keretének csökkentésén felül az érvényben lévő kutatási szerződések 2005. évi keretét is csökkenteni kellett 10%-kal.

A Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 51.§ (6) bekezdésében kapott felhatalmazás, továbbá az államháztartási törvény 48.§-ának b) pontja alapján a Kormány a 2166/2005.(VIII.2.) határozatával a fejezetek részére maradvány-tartalékolási kötelezettséget rendelt el. A Kormányhatározat alapján az MTA az OTKA Programok által teljesítendő maradvány összegét összesen 605.273 Eft-ban állapította meg, mely kötelezettség kizárólag a szerződések 2005. évi támogatása bizonyos részének 2006. elejére történő átütemezésével volt teljesíthető.

3. Kiadási-bevételi előirányzatok alakulása

3.1. Bevételek

Az OTKA Programok költségvetési törvényben meghatározott 2005. évi előirányzata Kutatási témapályázatokra 6.500.000 E Ft.

A 2275/2005.(XII. 9.) Kormányhatározat alapján a korábban zárolt 650.000 E Ft véglegesen elvonásra került.

Ezen módosítás után az OTKA Programok 2005. évi költségvetése 5.850.000 E Ft.

Az OTKA Programok 2004. évi előirányzat-maradványa 522.492 E Ft volt.

A 2004-ről áthúzódó 490.900 E Ft tételes kötelezettség teljesítése után fennmaradó 31.592 E Ft maradványt az OTKA Bizottság az OTKA elektronikus pályáztatási, bíráltatási, jelentésbenyújtási, ellenőrzési rendszeréhez szükséges szoftverfejlesztéshez irányozta elő.

Az év végi likviditási probléma elkerülése érdekében az MTA 143.798 E Ft-ot biztosított az OTKA Programok részére. További bevételt jelentett a műszerprogram törlesztése és a lezárult pályázatok maradványainak visszafizetése, amely összesen 36.198 E Ft.

Ezen módosításokkal az OTKA Programok 2005. évi bevételi előirányzata összesen 6.552.488 E Ft.

3.2. Kiadások

Az OTKA Programok 2005. évi kiadási előirányzata a módosításokkal együtt összesen 6.552.488 E Ft volt, melynek jogcímenkénti megoszlása a következő:

Kutatási pályázat	3.935.732 E Ft
Tudományos iskola pályázat	988.993 E Ft
Nemzetközi együttműk. kutatás	73.953 E Ft
Ifjúsági pályázat	275.314 E Ft
Posztdoktori pályázat	633.090 E Ft
Publikáció, tud. ismeretterjesztés	31.116 E Ft
Könyvtárpályázat	379.239 E Ft
Magyar Államkincstár díj	3.736 E Ft
Elektronikus pályáztatási, bíráltatási rsz.	87.517 E Ft
Fejezeti likviditási összeg	143.798 E Ft

Az egyes kiadási jogcímek előirányzata az alábbiak szerint teljesült, összesen 5.946.937 E Ft összegben:

Tematikus pályázat	3.844.600 E Ft
Tudományos iskola pályázat	968.293 E Ft
Nemzetközi együttműk. kutatás	38.887 E Ft
Ifjúsági pályázat	269.412 E Ft
Posztdoktori pályázat	497.904 E Ft
Publikáció, tud. ismeretterjesztés	8.116 E Ft
Könyvtárpályázat	287.750 E Ft
Magyar Államkincstár díj, MNB	383 E Ft
Elektronikus pályáztatási, bíráltatási rsz.	31.592 E Ft

4. Az OTKA Programok vagyoni helyzete

Az OTKA Programoknak nincs vagyona. A kutatási és műszer pályázatok keretében beszerzett műszerek, eszközök a kutatóhelyek nyilvántartásában, mérlegében szerepelnek.

5. Az előirányzat-maradvány alakulása

Az OTKA Programok 2005. évi kiadási előirányzat maradványa 605.551 E Ft.

Az előirányzat maradványból 422.431 E Ft tételes kötelezettségvállalással terhelt, a megkötött maradvány- tartalékolási kötelezettség miatti visszatartásából adódik, 143.798 E Ft az év végi likviditási probléma miatt az MTA által biztosított forrás.

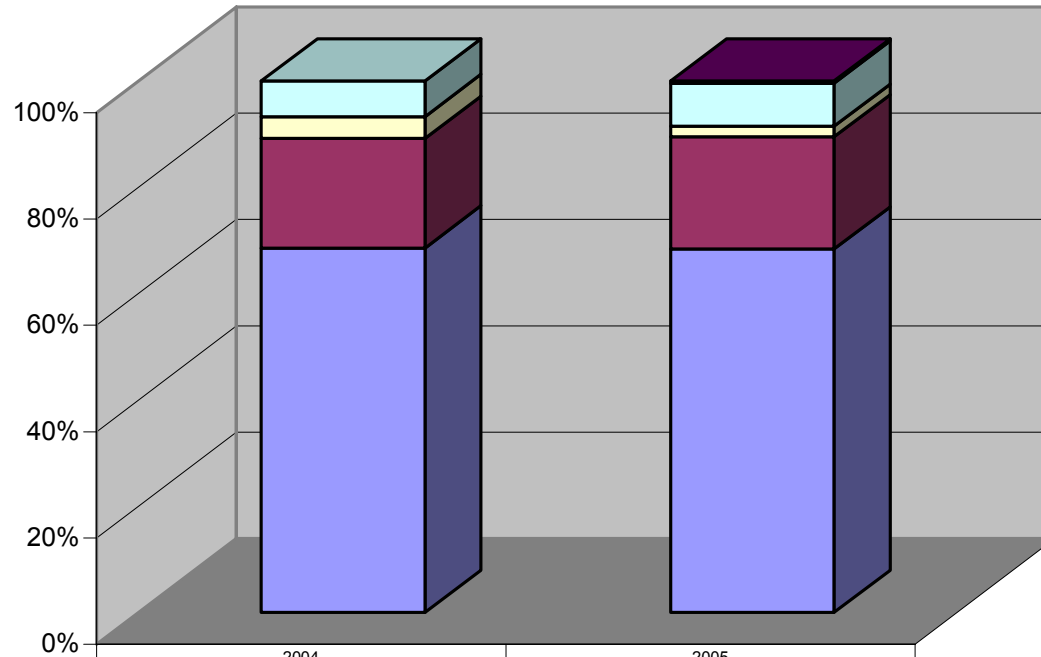
A maradványból 39.322 E Ft-ot az OTKA Bizottság döntésének megfelelően, az OTKA elektronikus pályáztatási, bíráltatási, jelentésbenyújtási, ellenőrzési rendszeréhez szükséges, az OTKA Iroda által koordinált szoftverfejlesztéshez kívánjuk felhasználni.

2005. december 23-án jóváírásra került egy EURYI-s pályázat támogatása 12.320 E Ft összeggel, amit 2006-ban szerződés alapján a kedvezményezett részére továbbítanunk kell. A december végén jóváírásra került további 540 E Ft többletbevétel kutatási szerződés maradványa.

Kérjük, hogy az OTKA Programok 2005. évi kiadási előirányzat maradványát, valamint a 12.860 E Ft bevételi előirányzat túlteljesítését az alábbiak szerint jóváhagyni szíveskedjenek:

<u>Áthúzódó kötelezettség</u>		578.549 E Ft
Kutatási pályázat	114.017 E Ft	
Tudományos iskola pályázat	20.700 E Ft	
Nemzetközi együttműk. pályázat	3.083 E Ft	
Ifjúsági pályázat	5.901 E Ft	
Posztdoktori pályázat	133.857 E Ft	
Könyvtár pályázat	115.159 E Ft	
Publikáció, tud. ismeretterjesztés	29.714 E Ft	
EURYI Awards pályázat	12.320 E Ft	
Fejezeti likviditási összeg	143.798 E Ft	
<u>OTKA Bizottsági döntés alapján</u>		39.862 E Ft
Elektr. pályáztatási, bíráltatási rsz.	39.862 E Ft	
Összesen:		618.411 E Ft

Az Akadémia részére biztosított működési és felújítási célú költségvetési támogatás felhasználása 2004-2005. években

	2004	2005
■ Kötelezettségvállalásokkal terhelt fejezeti maradvány		0,4
■ Igazgatási, kutatásszervezési, jóléti és egyéb feladatokra	6,7	8,1
■ Infrastrukturális célokra	4,1	2,0
■ Országos kutatás- és tudós támogatásra	20,6	21,1
■ Közvetlen akadémiai kutatási célokra	68,6	68,4

évek